

ročník 24
1/2016

březen 2016

www.cmkpuz.cz

pozemkové úpravy

ČASOPIS PRO TVORBU A OCHRANU KRAJINY: TEORIE A PRAXE

PŮDA – PODNEBÍ – KRAJINA *adaptační opatření*

Pozemkové úpravy

ČESKOMORAVSKÁ KOMORA
PRO POZEMKOVÉ ÚPRAVY

Novotného lávka 5 Tel.: 221 082 270
116 68 Praha 1 Fax: 222 222 155
E-mail: cmkpu@cmkpu.cz
www.cmkpu.cz

ISSN 1214-5815
MK ČR: E 19402

Březen

2016

OBSAH

Str.

1. Úvodní slovo redakční rady časopisu
2. Zmírnění nežádoucích dopadů klimatických změn a nepříznivých projevů počasí na zemědělskou krajinu
Ing. V. A. Mazín, Ph.D.
11. Zhodnocení aktualizace BPEJ ve vybraných katastrech Těšínského Slezska
*Ing. Jan Szturc,
Ing. Jana Podhrázká, Ph.D.*
15. Ochrana zemědělského půdního fondu po novele zákona č. 334/1992 Sb.
Ing. Petr Chmelík
16. Občanský zákoník – pozemní komunikace a katastr nemovitostí
Ing. Jiří Blažek
17. Vyhlášení výsledků 9. ročníku soutěže „Společné zařízení roku“
18. Realizace prvků plánu společných zařízení komplexních pozemkových úprav v k.ú. Klopina a Postrělmov
18. Přednáška a exkurze studentů FŽP UJEP v Ústí nad Labem
19. Státní pozemkový úřad rozšiřuje svoji působnost
Ing. Monika Machtová
19. Komplexní pozemková úprava v Klenci pod Čerchovem
20. Nová úřední oprávnění k projektování pozemkových úprav
Ing. J. Homoláčová
20. Dohoda o vzájemné spolupráci mezi SPÚ a ČMKPÚ
22. INFORMACE o seminářích a tematických zájezdech
23. Zákon o zadávání veřejných zakázek

POZEMKOVÉ ÚPRAVY

Tiráž

Specializovaný vědeckotechnický časopis pro projektování, realizaci a plánování v oboru pozemkových úprav a tvorby a ochrany krajiny.

Landscape design

A specialized scientific and technical journal dealing with land consolidation, creation and protection of landscape and related subjects.

Šéfredaktor: **Ing. Václav A. MAZÍN, Ph.D.**

E-mail: v.mazin@spucr.cz,
alexandr.vaclav.mazin@seznam.cz

GSM: +420 602 192 576

Zástupce šéfredaktora: **Ing. Pavel GALLO**

E-mail: pavel.gallo@gallopro.cz
GSM: +420 603 330 657

Redakční rada:

**prof. Ing. Miroslav DUMBROVSKÝ, CSc.,
Ing. Petr CHMELÍK,
doc. Ing. Luboš JURÍK, Ph.D.,
Ing. Kamil KAULICH,
Ing. Václav MAZÍN, Ph.D.,
Ing. Martin NERUDA, Ph.D.,
Ing. Jana PODHRÁZSKÁ, Ph.D.,
Ing. Michal POCHOP,
Ing. Mojmír PROCHÁZKA,
Dr. hab. Ing. Wojciech PRZEGON,
prof. Ing. Petr SKLENIČKA, CSc.,
Ing. Jaroslav TMĚJ,
prof. Ing. František TOMAN, CSc.,
Ing. Radka VÁCHALOVÁ, Ph.D.,
Ing. Jan VOPRAVIL, Ph.D.**

Vydává Českomoravská komora pro pozemkové úpravy, Novotného lávka 5, 116 68 Praha 1, www.cmkpu.cz. ISSN: 1214-5815, Registrace MK ČR: E 19402.

Vychází čtyřikrát ročně. Celoroční předplatné je 600,- Kč. Cena je konečná – vydavatel není plátcem DPH.

Objednávky předplatného a reklamace dodávky časopisu
cmkpu@cmkpu.cz.

Objednávku inzerce zasílejte elektronicky na
v.mazin@spucr.cz.

Sazba a tisk: TEMPO PRESS, Kladenská 140, 258 12 Úhoňnice. Tel.: 776 498 055, E-mail: tpress@centrum.cz.

Vybrané příspěvky jsou recenzovány. Za obsah rubrikových příspěvků odpovídají autoři. Názory autorů příspěvků nemusí vyjadřovat postoje a stanoviska redakce. Neprošlo jazykovou korekturou. Neoznačené fotografie – archiv redakce. Redakce uvítá pozitivní a konstruktivně laděné komentáře i kritické připomínky a názory. Rozsah diskusního příspěvku by neměl přesáhnout 2 normostrany. Pokyny autorům pro publikaci příspěvků na www.cmkpu.cz. Časopis vychází od roku 1992.

Slovo

šéfredaktora

Vážení čtenáři a přátelé pozemkových úprav,

první číslo časopisu letošního roku je věnováno především půdě, možná opožděně, protože mezinárodní rok půdy vyhlášený OSN byl rok 2015. Ve zprávě MŽP o životním prostředí za rok 2014 se poprvé po roce 1990 konstatovalo zhoršení přírodního prostředí. Pozitivní trend se zastavil. V oblasti půda a krajina se zvýšilo znečištění vod ze zemědělské činnosti. Orné půdy je stále neobvykle vysoký podíl 77 % a její kvalita (kulantně řečeno) se podle zprávy nezvyšuje.

Letošní rok má také své výročí – a to 25 let od založení pozemkových úřadů. Zemědělská půda a venkovská krajina jsou hlavními předměty pozemkových úprav, ale nejen to, na půdě je existenčně závislé celé lidstvo, ale jen když je oživená vodou. Na úvod tohoto časopisu jsem si dovolil zařadit článek, který poukazuje na okruhy problémů ve vztahu lidí k půdě, a to jak v rizikovém chování člověka, tak v novém fenoménu změn počasí.

Podle schválené akčního plánu spolupráce ČMKPÚ a SPÚ v oblasti vzdělávání má letošní celostátní konference pozemkových úprav nosné téma klimatických změn, krajiny a nových technologií v pozemkových úpravách. Výše uvedené problémy podnětí a chování lidí v krajině jsou výzvou pro nové technologie usnadňující navrhování adaptačních opatření.

Další dva články tohoto čísla časopisu pak dokreslují některá tvrzení uvedená v prvním článku a to jak v oblasti sílící degradace půdy, tak v nové legislativě. Nový zákon o ochraně ZPF má snahu reagovat na prohlubující se odčizení lidí od půdy.

Další článek se týká aktualizací BPEJ. Pozemkové úpravy iniciovaly po roce 1991 aktualizaci BPEJ z důvodů odstranění generalizace z období socialismu, ale bylo také nutné upřesnit parametry půd na základě progresivně postupující degradace. Dnes používané metody aktualizace, které popisují autoři článku, dokážou zjistit veškeré odlišnosti od evidované BPEJ. Výsledek práce autorů dokázal, že úřední cena půdy administrativním zvyšováním oceňovací vyhláškou roste, ale jestliže se provede aktualizace BPEJ, cena půdy, resp. její agronomická hodnota v ČR klesá.

Je těžké zhodnotit, co je více alarmující, zda-li ztráta přirozené úrodnosti půdy, nebo její plošný úbytek, který je podle údajů MŽP 12–15 ha denně. Zásadní posun nového zákona o ochraně ZPF je zpřísnění a konkretizace porušení zákona, včetně sankcí z rizikového chování. Změna k lepšímu je také v kompetencích, které jsou částečně přeneseny z obcí s rozšířenou působností na Českou inspekci životního prostředí. Doufejme, že tato úprava kompetencí zlepší státní dozor ve věci náhlé eroze při lokálních povodních, které mimo jiné monitoruje SPÚ.

Řada odborníků v oborech týkajících se zemědělské krajiny, včetně klimatologů se shodnou, že degradační procesy probíhají v zúženém hrdle moderní doby. Tato nová situace vyžaduje celoživotní profesní vzdělávání. V tomto směru lze uvítat novou dohodu o spolupráci mezi ČMKPÚ a SPÚ.

Václav Hladík

Akční plán 2016

Státní pozemkový úřad a Českomoravská komora pro pozemkové úpravy

p.č.	Oblast	Konkrétní spolupráce		Odpovědná osoba	Vyhodnocení
		Popis spolupráce	Termín plnění		
1	Celostátní odborný seminář	Účast a příspěvek na celostátním odborném semináři „Cestní síť a její funkce v krajině v procesu KoPÚ od monitoringu po realizaci“	30. 3. 2016	SPÚ: Gebhart ČMKPÚ: Jebavý	
2	Celostátní odborný seminář	Účast a příspěvek na celostátním odborném semináři „Vodohospodářská opatření v procesu KoPÚ od monitoringu území po realizaci“	1. 6. 2016	SPÚ: Gebhart ČMKPÚ: Tměj	
3	Regionální odborný seminář	Účast a příspěvek na regionálním odborném semináři „Komplexní řešení funkcí a jejich vazeb v KoPÚ v rámci mikroregionu – od záměru po realizaci v terénu“ (černílovsko a hoříněvsko)	2. 6. 2016	SPÚ: Šmahelová ČMKPÚ: Pilař	
4	Celostátní odborná konference	Účast a příspěvek na konferenci „Příprava realizace opatření pro zmírnění negativních dopadů sucha a nedostatku vody“	5. a 6. 10. 2016	SPÚ: Weidlichová, Grmelová ČMKPÚ: Týlš	
5	Časopis Pozemkové úpravy	Vydávání časopisu zajišťuje ČMKPÚ ve spolupráci s SPÚ	4 x ročně	SPÚ: Weidlichová ČMKPÚ: Mazín	
6	Soutěž společné zařízení roku	Spolupráce při přípravě a hodnocení soutěže „Společné zařízení roku“ v rámci pozemkových úprav	3. Q 2016	SPÚ: Doubravová ČMKPÚ: Procházka	
7	Odborná spolupráce	Spolupráce při aktualizaci či přípravě právních předpisů, metodik a pracovních postupů	průběžně	SPÚ: Havelka ČMKPÚ: Týlš	
8	Odborná spolupráce	ČMKPÚ, na vyžádání předsedů RDK, poskytuje odborná stanoviska k dokumentacím, předkládaným do RDK	průběžně	SPÚ: Šmahelová ČMKPÚ: Týlš	
9	Oprávnění k projektování pozemkových úprav	Na základě požadavku SPÚ ČMKPÚ spolupracuje na aktualizaci otázek a poskytuje odborníky do zkušebních komisí	průběžně	SPÚ: Homoláčová ČMKPÚ: Jebavý	

TÉMA

Zmírnění nežádoucích dopadů klimatických změn a nepříznivých projevů počasí na zemědělskou krajinu

Ing. V. A. Mazín, Ph.D. email: alexandr.vaclav.mazin@seznam.cz

Abstrakt:

Extrémní hydrometeorologické dopady počasí na území české kotliny byly i v minulosti. Lze je doložit z letopisů a kronik. Co je ale nového v současnosti, je sled těchto mimořádných událostí v krátkém časovém intervalu a celková změna podnebí, především ve zvyšující se průměrné teplotě. Je diskutabilní, do jaké míry může tyto globální změny podnebí umocnit člověk svým rizikovým a neracionálním chováním. Co ale může částečně ovlivnit, jsou způsoby využívání půdy a krajiny včetně hospodaření s vodou v povodích IV. řádu. V tomto směru lze změnit současné soustavy hospodaření v krajině, které postupně slábnou a ztrácejí výkon, za nové zmírňující nežádoucí dopady nepříznivých změn podnebí. To však vyžaduje změnu myšlení a stereotypního chování, která se odvíjí od agroenvironmentální politiky Evropské unie. Jedním z příkladů správné praxe při využívání zemědělské krajiny a hospodaření s vodou jsou komplexní pozemkové úpravy.

Klíčová slova:

hydrologické extrémy v krajině, ztráta komplexnosti ekosystémů, retence vody v povodí, adaptační opatření, komplexní pozemkové úpravy.

1. ÚVOD

1.1. Dlouhodobé změny podnebí a krajní projevy počasí

Něco zásadního se odehrává mezi Nebem a Zemí v oblasti ponebesí jinak řečeno podnebí Země. V posledních asi třiceti letech se v mírném klimatickém pásu severní polokoule opakovaně vyskytují extrémní hydrometeorologické jevy. Například široká amplituda zimních teplot, holomrazy, příválové deště, bleskové a plošné povodně nebo naopak velmi nebezpečné sucho. Dochází tak k dlouhodobějším změnám a negativním dopadům na pevninu a oceány Země. Za změnu klimatu se považuje obecný posun v dlouhodobém charakteru počasí (Český hydrometeorologický ústav, 2015). Počasí je oproti podnebí okamžitý stav v ovzduší na určitém místě. Počasí se může měnit velmi rychle, změna klimatu je obvykle velmi pozvolná. Mezivládní panel pro změny klimatu (IPCC, anglicky Intergovernmental Panel on Climate Change).

Člověk a klima je kolosální téma, které zahrnuje nejen Zemi, ale celý prostor Ponebesí. Exaktně změřit tyto globální jevy v proudění vzduchu v atmosféře a oceánských proudech je pro člověka nemožné. Přes tyto nejistoty modelování klimatu je možné tvrdit, že v průběhu 21. století lze očekávat zintenzivnění výskytu nepříznivých a extrémních projevů podnebí. Předpověď změny a jejich dopady na koloběh vody na Zemi je velmi problematické. Podobně statistické údaje o průměrných teplotách a srážkách jsou zavádějící. Dovedeme předpovědět možná počasí a to s jistotou na týden nebo čtrnáct dní. Matematické modely, které se využívají pro předpověď počasí jsou problematicky použitelné pro sestavení scénáře dlouhodobých změn klimatu. A tak jediné, co člověk pohybující se po povrchu Země může změnit, je přizpůsobení se hydrometeorologickým projevům měnícího se podnebí na krajinu v české kotlině.

Tento článek se nezabývá globálním klimatem a jeho předpokládanými změnami v budoucnosti. Je obtížné předpovídat, zdali v budoucnosti převládne celkové oteplení a sucho, nebo naopak se klima vrátí na stranu periody malé doby ledové, tak jak tomu bylo v minulosti, kterou jsme schopni historicky doložit. Co je v současnosti rozhodující pro zdravý vývoj nebo spíše udržení současného stavu životního prostředí člověka, je zmírnění dopadů klimatických změn pomocí opatření, která by přiměřeně reagovala na tyto sílící nepříznivé hydrometeorologické jevy poškozující retenční schopnost krajiny, vodní režim povodí, jakost vody a úrodnost půdy. Nejde již jen o zachování mimoprodukčních funkcí krajiny, ale o udržení úživnosti krajiny, úrodnosti půdy a kvality vody jako nositelů života.

V současné době jsou dopady zhoršených klimatických podmínek tématem nejen mezinárodních konferencí, tak jak tomu bylo v nedávné době, ale diskuse o měnícím se podnebí probíhají v široké veřejnosti. Dnes se totiž dotýká nějakým způsobem každého. Vyschlé studně, povodňové škody na nemovitostech, urputné vlny veder poškozující úrodu a lesy, nebo nenávratně zničená zemědělská půda. Dokonce někteří vědci varují před nebezpečnou kombinací civilizačních změn se zhoršujícím se podnebí, které mohou způsobit *ztrátu komplexnosti systémů*, pracně vybudovaných generacemi našich předků (Bárta, 2013). Oddělovat přírodní jevy v krajině od zemědělce, vodohospodáře a lesníka a stavět se pouze do role pozorovatele a glosátora, je nejen nevědecké, ale i nedůstojné člověka. Dnes je však podmínkou pro pochopení, definování problematiky a hlavně navrhování adaptačních opatření ovlivňujících dopady klimatických změn multidisciplinární vzdělání a ochota propojit klíčové odbornosti a rezorty.

1.2. Platí dnes ještě lidová pranostika?

Podle Zdeňka Vašků jsou pranostiky *složitě smyslové kompozice přimykající se tím nejmocnějším způsobem k materiální a duchovní podstatě naší krajiny. Je to odkaz někdejších aktivních účastníků každoročně se obměňujících opakovaných činností, výjevů a událostí, jak je zaznamenali naši předkové* (Vašků, 2014). Připomíná to kořeny základního vztahu člověka k Zemi. Zdá se, že pro pranostiky, tak jak byly vnímané našimi předky, už prostor v našich životech není. Stačí se podívat na internet nebo chytrý mobil. Proč zvedat hlavu k Nebi, nebo pozorovat potůček za humny? Jak vlastně vznikala lidová pranostika našich předků?

Je v těsném spojení i s tím nejzazším koutkem své země, krajiny, půdy, se sadem, který leží až nahoře u lesa. S pramenem na úbočí hory, obilným lánem v údolí a právě pluhem odříznutou voňavou skývou ornice, sedmikráskou na humně. Hlubokým oceánem ovzduší, který je po staletí ohmatává smysly i údy. Působí na ně a pulzuje jimi. Pozoruje orosená rána. Barevné západy slunce. Tah ptáků, třeskatý mráz, van větru, dešťové přivaly a bouře. Pozoruje jejich sled, rytmus a cíl. Pozoruje a rozumí jim. Pozoruje je a zná (Vašků, 2014).

Z archivních materiálů je zjevné, že k extrémním projevům počasí docházelo v Čechách i v minulosti. Léta Páně

1601, při času sv. Víta z častých a velikých pršek, a to ode dne sv. Medarda začatých, taková veliká povodeň přišla, že natoliko zde při městě, ale i po všem království Českém na travách ještě neposečených znamenitou škodu učinila. Pán Bůh s námi. (M.Š. Plachý z Třebnice). Jiný záznam popisuje bleskovou povodeň v Kutné Hoře. Na den Božího těla roku 1623, kdež se slavná procesí v městě Kutný Hoře konala, tak velký déšť spadl, že v půl hodině k jarmarku postavené krámy, vozy a jiné těžké věci po ulicích plavaly. Také takové krupobití bylo, že v domech okna vytlučena byla, v polích ovce a v lesích zvěř poraněna i pobyta byla (J. F. Beckovský). Ale byly zaznamenány i výskyty úmorných veder. Léta Páně 1473 bylo veliké horko, tři a půl měsíce nepršelo. Lesy hořely, řeky a potoky vysychaly, urodilo se málo obilí. Řepa zelí a jiné plodiny se vůbec neurodily. Toho roku vyhořelo v Čechách a také v okolních zemích (Letopisy). Je problematické tyto extrémní hydrometeorologické jevy srovnávat a statisticky vyhodnotit, ale přeci jen výskyt tornáda z roku 2004 v Litovli, které zpusťovalo skoro třetinu města a vyvracelo stromy ze země? Dnešní období oteplování je některými vědci označováno jako „skleníkový svět“, protože se domnívají, že oteplování trvající od konce 80. let minulého století způsobují radiační plyny jejichž původ je pravděpodobně v civilizačním chování lidí.

1.3. Částečně ovlivnitelné hydrologické extrémy v krajině

Přírodní katastrofy a globální změny, ale s úpadky celých civilizací v historii lidstva spolu většinou souvisely. Je dokázáno, že většinou se člověk z těchto krizí nepoučil. Na druhé straně i po zániku civilizací a kultur došlo vždy k obnově, ale na kvalitativně jiné úrovni. Vědci se shodnou, že současná situace však probíhá v časově zúženém hrdle a civilizace, alespoň ta západní, není schopna rychle reagovat. Vždy, když dojde k extrémnímu projevu meteorologických podmínek, na chvíli si lidé rozpomenou, že v krajině, ve které žijí, probíhají procesy, které nejsou schopni ovlivnit. Pokud před dvaceti až třiceti lety zpochybňoval negativní vliv zemědělství na stav přírodního prostředí a životního prostředí člověka, pak v současnosti jsou pro toto tvrzení k dispozici exaktní data a diskuze na toto téma je bezpředmětná.

Abychom mohli reagovat na nové společenské, ekonomické a ekologické podmínky globalizovaného světa, je nutné ve vzájemných souvislostech zhodnotit stav současné krajiny venkova, zemědělství a vliv klimatických změn. *Rozhodující je nalezení klíčových opatření směřujících k udržitelnému využití přírodních zdrojů* (Balmford a kol., 2012).

Sled katastrofálních událostí v české kotlině za posledních dvacet let je důkazem toho, že i když o negativních změnách klimatu víme, přesto setráváme ve stejných vzorcích chování. První varování v roce 1997 byly povodně na Moravě a poškozená koryta toků se investičními zásahy narovnávaly do stejně nevhodných míst, v roce 2002 tisíciletá povodeň a po deseti letech ten samý výsledek. Rok 2015 dlouhodobé sucho, na které se agroenvironmentální politika nijak nepřipravila a nezměnila *nevhodnou skladbu plodin a způsoby využívání půdy*. Eroze zemědělské půdy po roce 1990 se do současnosti mnohonásobně zvýšila a půda jako nejrozsáhlejší ekosystém krajiny ztratila na mnohých místech nejen přirozenou úrodnost, ale i svoji retenční schopnost.

Podle předpovědi ČHMÚ dojde v horizontu dvou desetiletí ke zhoršení kvality a dostupnosti vody. Také vzroste riziko přívalových povodní z déletrvajících a intenzivních srážek. Například v letech 1997–2012 došlo k opakovanému výskytu *velkých povodní z dlouhotrvajících dešťů*. Následky se promítly do celkové škody 174 mld. Kč, ale i do ztráty na životech obyvatel (118 obětí). Naopak na malém povodí je zaznamenána *blesková povodeň* s průtokem

100-leté vody, což je běžné jen u velkých toků (VÚV Praha, 2014). V ročním průměru u nás vzrostl výskyt extrémních srážek o 26 %, avšak distribuce srážek je rozložena do krátkých, humidních částí roku. Změna úhrnů srážek je totiž na našem území statisticky neprokázaná (Rožnovský, 2015). Současný stav spíše inklinuje k diferenciaci období dlouhotrvajícího sucha a období extrémních dešťů. Často je setřen rozdíl mezi ročními obdobími.

A tak bilanci vody a vodní režim zemědělské krajiny negativně ovlivňují *zhoršující se stavy lesů* v horských a podhorských oblastech, přičemž tyto skutečnosti neřeší zemědělství natož ochrana přírody a krajiny. V našich podmínkách se o hospodaření s vodou rozhoduje v pramenných oblastech hor a podhůří a horních malých povodích IV. řádu. S tím souvisí zvýšený podíl vstupu sedimentů z erozní činnosti do vodních toků v podhorských oblastech jako například podhůří Šumavy (0,6–2,0 t/rok, ČVÚT Praha). Podobné jsou stále *narůstající problémy s pesticidy*, které znečišťují vodu pro vodárenské účely. Tyto degradační projevy v krajině působí v synergickém účinku na všechny přírodní složky a mají širší souvislosti se změnou podnebí a způsoby využívání a správy krajiny.

Problematika hospodaření s vodou je sice součástí koncepčních materiálů vlády, dopady klimatických změn však nejsou rozpracovány legislativně, jsou zastaralé a jen zřídka dochází ke skutečnému propojení mezi klíčovými sektory. Chybí praktické sdílení datových podkladů a výstupy výsledků výzkumných projektů v podobě monitoringu eroze, povodní a sucha a to především v podobě návrhů adaptačních opatření. Klíčovým médiem spojujícím zemědělce, vodo-hospodáře, lesníky a krajináře je půda. Proto je po další posun poznání důležité propojení výzkumných projektů a jejich koordinace. Rozhodující jsou proto badatelské aktivity v oblasti řízených ekosystémů a to především agroekosystémů (Generel vodního hospodářství krajiny ČR, 2015). Nutno podotknout, že výzkumné projekty v oblasti problematiky změn klimatu a aplikace scénářů dopadů na agroekosystémy v ČR jsou povahy analytické a zatím jim chybí to podstatné a rozhodující, což je majetkoprávní příprava pro technická opatření a změna přímých dotací na půdu.

2. PŘETRVÁVAJÍCÍ STEREOTYPY MYŠLENÍ A RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ ČLOVĚKA V KRAJINĚ

I když je již výzkumnými projekty dokázané nevhodné a rizikové chování zemědělců v určitých kritických místech zemědělské krajiny, přesto převládá opačný způsob uvažování. Za degradační procesy nemůže nesprávné hospodaření a neochota ke změně technologií a dotační politiky, ale změny klimatu. Je obtížné určit, který z degradačních faktorů způsobených nevhodnými a rizikovými způsoby využívání krajiny, nastartuje dlouhodobý a nezvratitelný proces *ztráty komplexnosti ekosystémů*. Většinou působí v krajině jako součinitelé s různými dispozicemi a v různé intenzitě. Co však je možné považovat za společný jmenovatel neuspokojivého stavu, krajiny, hydrografické sítě a půdy, je *retence vody* v horních a středních částech velkých povodí, tedy v povodí IV. řádu.

Přes veškerou legislativní snahu a ústavní povinnost pro vlastníky hospodařit tak, aby nedocházelo k znehodnocování životního prostředí, se stále prohlubuje odcizení lidí od půdy a krajiny a bezohledné, rizikové chování uživatelů půdy, vody a krajiny. Zákonem jsou chráněny všechny přírodní složky, ale klima je neznámá veličina. Naučili jsme se po zkušenostech reagovat na povodně, ale stále řešíme jen ochranu nemovitostí v obci, nikoli neobnovitelné škody na půdě a vodních zdrojích, nebo vodním režimu povodí. Povolujeme hlubinné vrty jak studní, tak tepelných čerpadel bez promyšlené dopadů a předběžné opatření. Přitom podzemní zdroje vody

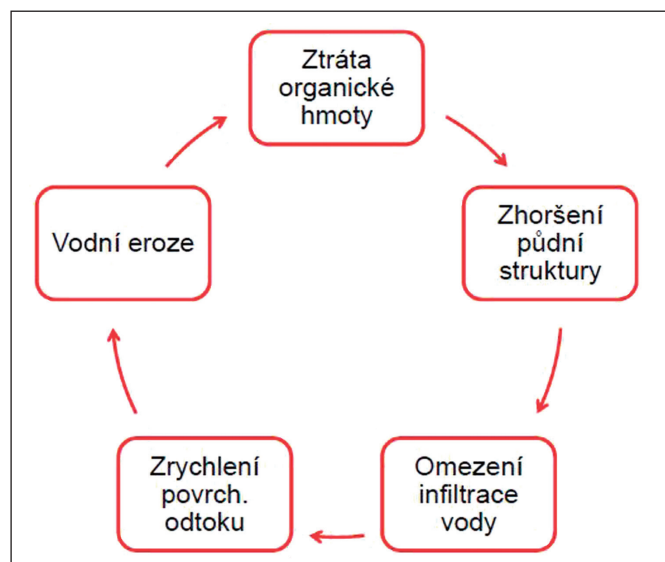
jsou pro nás velmi vzácné a neměli bychom je drancovat. Co však dělat, když přijde náhlé a dlouho trvající sucho, nevíme.

A tak úzká specializace vědeckých týmů a postoj nezúčastněných pozorovatelů přírodních jevů a badatelů v problematikách degradačních procesů v krajině způsobuje absenci syntetických závěrů a realizačních výstupů v praxi. Život na venkově, zemědělství, lesní hospodářství, vodní hospodářství a rigorózní ochrana přírody tak zůstávají ve stejných vzorcích chování.

Dále jsou uvedeny jednotlivé okruhy negativních dopadů klimatických změn na krajinu v souvislostech s přetrvávajícími stereotypy chování klíčových resortů a zájmových profesí či skupin obyvatel krajiny.

2.1. Neracionální způsoby hospodaření eroze a ztráta přirozené retence půdy (největší zločin na půdě).

Západní civilizace dospěla do současné vyspělosti a prosperitě nejen svojí pracovitostí, ale také díky vzdělanosti a vědě, která posouvала poznání. Zdá se, že toto platí v různých oborech, ale pokrok v oblasti zemědělství je podřízen diktátu konkurenčního boje o zboží nebo-li potraviny. Ale ani to ne. Je možné mluvit o volné soutěži, když Evropská unie dává 70% dotací do zemědělství? A dokonce přímých dotací na půdu, která je v současnosti vyčerpaná nerozumným a kořistnickým způsobem využívání? Na 1 ha zemědělské půdy je v ČR 1000 poplatníků daní, kteří dotují průmyslovou výrobu nejen potravin, ale i alternativních plodin pro energetické účely. Kukuřice a řepka olejka pro energetické účely jsou zlatý důl pro příjemce dotací. Jde v zemědělství o výrobu potravin nebo elektřiny a nafty? Skutečností je, že půda je dnes zneužívána a rabovaná bez návratu kvalitních statkových hnojiv. Nemůžeme se divit, že při takovémto nekonvenčním způsobu hospodaření není v kondici a podléhá snadno extrémním projevům počasí. Přitom 1 ha černozemě, která je v kondici, je schopna zadržet 3500 l vody.

Dopady hydrologických extrémů a rizikového chování člověka na půdu (Vopravil, 2010)

V české kotlině je potenciálně ohroženo vodní erozí 50 % zemědělské půdy a ročně je tak teoreticky odneseno z polí 21 milionů tun půdy o celkové škodě 4,3 miliardy korun (Janeček, 2007). Kde jsou ty doby, kdy naši předci pozorovali v jarních měsících járký, dnešní terminologií drobné rýžky po tajícím sněhu. Ale za současné četnosti extrémních srážek už nejde o teoretický průměrný odnos půdy za rok, ale o intenzivní epizody náhlé eroze, opakující se ve stejných místech s neobvyklou intenzitou. Rozhodující faktory eroze jsou sklonitost, délka nepřerušovaného svahu a tvar

půdního bloku. Tradiční metoda výpočtu erozní ohroženosti v závislosti na srážce a přípustném odnosu erodované zeminy je potřeba nahradit jinou metodou.

V krátkém období nahodilého sledování v letech 2012–2015 bylo v ČR nahlášeno Státním pozemkovým úřadem 521 událostí náhlé eroze a z toho 136 bylo opakovaných na stejném půdním bloku. Z 85% se jednalo o plošnou erozi převážně na orné půdě oseté kukuřicí. Nastavení standardů Dobrého zemědělského environmentálního stavu, které by měly předejít náhlé erozi, jsou v ČR nedostatečně nastaveny. A to nejen, co do rozsahu erozní ohrožených půdních bloků, ale také účinností předepsaných opatření.

Agroenvironmentální politika EU se snaží čelit erozi a podmiňuje příjem dotace na půdu protierozní technologií. Ale místo 65 % erozně poškozených půd v České republice je tato protierozní technologie obdělávání vztažena jen na 11%. Logicky lze odvodit, že na 54 % ohrožené půdy daňoví poplatníci dotují z odvedených daní erozi, které lhostejně přihlížejí zemědělci, ale i ministerstvo životního prostředí a ministerstvo zemědělství. A půda začíná být vyčerpaná, unavená a na některých místech kapituluje. Z úrodné půdy černozemí na spraších vzniklých v době ledové se na mnohých místech Moravy, Hané a Polabí během třiceti let staly degradované černozemě a nakonec antropogenní půdy bez vnitřní síly, odolnosti a schopnosti rodit. Kromě 65 % půd postižených vodní erozí je dalších 14 % znehodnoceno větrnou erozí a 45% utužením od pojezdů těžké mechanizace pro velkoplošné využívání obrovských půdních bloků.

Pomalou, plíživě milimetr za milimetrem, ale vytrvale. Jedna z epizod plošné eroze na dlouhém půdním bloku evidovaném v programu pro dotace na půdu. Každoročně se opakující, zákonem povolený smyv půdy. (Plzeňská pahorkatina, 1998)

A tak v roce 2015 vědci konstatují, že půda v České republice je nemocná. Po dlouhém období sucha přišly lijáky, které však půdu nespasí, ale spíše jí ublíží. Vyprahlá, spečená půda je jen další obětí vodní eroze a způsobuje místní povodně. Přitom právě pole by měla zadržovat nejvíce vody v krajině. Daleko více než lesy, které jsou na mělkých skalnatých půdách (Vopravil, J., iDNES. cz, 17. 8. 2015).

Eroze půdy byla do roku 1989 velmi vysoká, po roce 2000 však trend zhoršování retence vody v půdě vyvrcholil. Souvisí to se zcela nesmyslným obhospodařováním zemědělské půdy (vliv dotační politiky EU), protože na 74 % orné půdy pěstujeme obilí, řepku a kukuřici. Z krajiny po roce 1992 postupně zmizely pícniny (v současnosti je jich o 21% méně při porovnání s celkovou výměrou orné půdy) a zelené hnojení, nastoupily technologie bezorebného zpracování půdy (podpovrchové zhutňování půdy).

Zvýšila se eroze a tím se snížila hloubka půdního profilu (tedy i retenční kapacita půdy), začaly se ve zvýšené míře aplikovat pesticidy, které mají negativní vliv i na půdní faunu. Ta v půdě vytváří preferenční cesty a umožňuje rychleji

ší zasakování intenzivních srážek. Za sucho, na které si zemědělci stěžují, si částečně mohou sami – podporou eroze a rychlejšího odtoku vody z pozemků. Čím menší hloubka půdního profilu, tím menší zásoba vody v půdě využitelná pro rostliny, ale i hydrologické sucho ve vodních tocích. Dalším faktorem jsou klimatické podmínky, které však neumíme ovlivnit a dlouhodobě předvídat.

2.2. Nadměrně velké půdní bloky orné půdy a místní a plošné povodně (odcizení od půdy)

Jeden z extrémních projevů klimatického rozvratu jsou přívalové lokální srážky. Jejich hlavní příčina je sice ve změně podnebí, které se chová extrémně, ale k jejich neobvykle vysokému výskytu v ČR přispěl člověk svým nerozumným chováním na zemědělském půdním fondu. Nikde v okolních zemích ani postkomunistických se nenajdou tak rozsáhlé půdní bloky s nepřerušovanou délkou svahu. Přehnaná velikost půdních bloků se tak stala vedle eroze dalším degradačním faktorem, (Skléníčka, 2015) který znehodnocuje nejen půdu ale i celou krajinu. V kombinaci s morfologií krajiny a hydrografickou sítí povodí způsobují urychlený a soustředěný odtok vody. Pokud je půda v postižené lokalitě zorněná, dochází k náhlé erozi projevující se nejen v ploše, ale v rýhách a výmolech. Odnos jemnozeme a šterku způsobuje sedimentaci v níže položených částech povodí IV. řádu, v tocích a nádržích, které pak ztrácí retenční schopnost.

Sekundární dopady těchto náhlých místních povodní v dolních částech povodí IV. řádu způsobují nejen zanášení toků a nádrží, ale i škody na infrastruktuře obcí a nemovitostech. Největší výskyt těchto epizod byl monitoringem zaznamenán v kraji Vysočina, Středočeském kraji, Jihočeském a Plzeňském, což jsou převážně oblasti morfologicky pestrých pahorkatin s nevhodně rozsáhlými bloky orné půdy. Při uvažování o nápravě dopadů místních povodní přetrvává názor, že je třeba technicky ochránit zastavěnou část obce, která je v nebezpečí, nikoli změnit způsoby využívání půdy a krajiny a řešit příčinu tvorby koncentrovaného odtoku v místě nad obcí.

Naši předci vyvinuli sofistikovaná protipovodňová opatření. K vynikajícím stavebním vodohospodářským úpravám patří například třeboňská rybníční soustava nebo důmyslný švýcarský (podle země původu) systém přeronočných polí, propustí, přivaděčů a sběrných struh v povodí Úpy a Metuje, který zachycoval i povodňové stavy vod, za sucha hospodařil s vodou. Z této důmyslné stavby 19. století zbylo dnes již nefunkční torzo na ploše šesti hektarů. Současné české zemědělství tyto zkušenosti zcela ignoruje, nerespektuje a s vodou neumí hospodařit.

Blesková povodeň způsobená kombinací tvaru povodí a nevhodnému způsobu využívání velkých půdních bloků. Chotíná, Plzeň sever (2011).

Pokud by půdní bloky respektovaly morfologii místa, svažitost území a genetické půdní typy vymezené půdněekologickými jednotkami, zranitelná lokalita by byla daleko více připravena na přívalovou srážku.

Jelikož se jedná o náhodný, krátkodobý (bleskový) jev, nemají na průběh povodně vliv faktory jako je retenční kapacita půdy, nebo systematické drenáže. Nejvýznamnějším a rozhodujícím faktorem je morfologie místa predisponovaného k rychlému odtoku a jeho koncentraci v dráhách soustředěného odtoku. K rychlému nastartování extrémního koncentrovanému odtoku vody postačí nevýrazné dráhy spádní a podélných terénních depresí. Tyto bleskové povodně jsou monitorovány VÚMOP Praha v.v.i. a z výsledků vyplývá, že nejvíce se těchto náhlých jevů vyskytuje na neúměrně velkých půdních blocích, kterou jsou využívány k orbě. Tyto megabloky orné půdy jsou nejhorším degradačním faktorem zemědělské krajiny zděděné po socialistické velkovýrobě. Paradoxně je převážná část podnikatelů v zemědělství považuje za ekonomicky výhodné a posilující konkurenceschopnost zemědělství ČR.

Tento degradační faktor nadměrné velikosti půdních bloků zemědělské půdy v kombinaci s neúměrným podílem zornění (až 80%) české krajiny souvisí s vysokou mírou odcizení obyvatel venkova a občanů České republiky k půdě. Z toho všeho pramení další rekord České republiky. Podíl pronajaté zemědělské půdy je 80 %. V tomto parametru půdní držby nás předčili pouze Slováci. Průměr pronajaté půdy v EU je cca 50 %. Uvedená fakta naznačují nebezpečný potenciál ztráty zbytku osobního vztahu k vlastní půdě a Zemi. Je možné z tohoto stavu obviňovat vlastníky? Nebo dokonce poukazovat na dodržování zákona o ochraně půdy, řádné zemědělské praxi nebo na Ústavu České republiky, která říká, že vlastnictví zavazuje? Míra odcizení člověka od půdy se stále prohlubuje, a to jak od bezmocných malých vlastníků žijících ve městech a vesnicích, tak od mocných příjemců dotací, kteří využívají výsadní postavení velkoplošného nájemce. Jsou známe případy, kdy hospodářský dvůr akciové společnosti je vzdálen od pozemků 70 km.

Ale možná vývoj globalizované společnosti vyřeší problém odcizení člověka od půdy a Země sám. Je jednoznačné, že podíl bezzemků stále roste a naopak počet velkovlastníků půdy narůstá. Postupně bohatnou a odkupují pronajatou půdu od drobných vlastníků. Jejich dotace z EU a ČR dosahují desítek miliard. Zaměstnávají obyvatele venkova a dávají pronajímatelům půdy naturalie jako kdysi za monarchie.

Zárodek bleskové povodně v horní části povodí IV. řádu na nevhodně zorněném a nepřiměřeně velkém půdním bloku

2.3. Zjednodušená vodopisná síť a nevyvážený vodní režim v povodí IV. řádu

Již naši předci si uvědomovali, že pouze přírodě blízká opatření ke zvýšení retence vody v krajině jsou nedostatečná, že je třeba začít budovat technická retenční opatření. Systém regulace vody znali již naši předci. V Ratibořicích (povodí Úpy) na panství Viléma Schaumburg-Lippe byl v letech 1842–1848 vybudován důmyslný systém přeronočných polí, propustí, přivaděčů a sběrných struh. Ten umožňoval

regulovat vlhkost půdy podle potřeby, libovolně ji měnit. Systém zachycoval i vodu při povodních. Tento systém je velmi podobný tomu, co bychom v dnešní krajině potřebovali, ne pouze dílčí jednotlivá opatření, ale *systém opatření v soustavách a souborech*. Příkladem systémového řešení retence vody může být Třeboňsko: kombinace přírodních blízkých opatření: mokřadů a travních porostů a technických opatření: rybníků. (Kvítek, 2015)

Současné české zemědělství tyto zkušenosti zcela a dlouhodobě ignoruje. A to již od roku 1920. Problémy si přiděláváme především způsobem, jakým s krajinou zacházíme. Nelze zde nic svádět na to, že zemědělská půda má „geneticky“ předpoklady pro erozi půdy a rychlý odtok vody. Systém hospodaření na orné půdě do určité míry rozhoduje o všech zmíněných jevech. Pokud bychom přijali teorii o genetických předpokladech jako úplnou a celistvou, pak se vzdáváme velké části odpovědnosti za systém hospodaření.

Jižní Morava rok 2010, písečná bouře v období sucha na obilnici České republiky

2.4. Ochrana rostlin a zvyšující se znečištění vodních zdrojů

V současné civilizované krajině nelze oddělit pohyb vody a pohyb podpůrné chemie denní potřeby a ochrany kulturních plodin. Také je třeba se smířit s tím, že bez chemické ochrany již plodiny nevyrostou a neplodí. Další skutečnost, která souvisí s intenzifikací chemie v povodí toků je, že ochranná pásma vodních zdrojů jsou nedostatečně navržena a neplní svoji funkci.

Lesy hynou za bezmocného přihlížení člověka, voda z krajiny mizí, ztrácí použitelnost pro vodárenské účely a vymyká se kontrole vodohospodářů. Stačí několik kilometrů horních povodí řek pramenících na Šumavě, jako je Úhlava, a ve vodě se vyskytují jedovaté látky splavené do řeky ze zemědělských pozemků. Voda z vodárenských nádrží jako je například Želivka obsahuje nepřijatelné množství pesticidů a dusíku z polí. Odtok těchto rakovinotvorných látek usazujících se v organizmech včetně lidí, urychlují plošná drenážní odvodnění vybudovaná za období socialismu na neúměrně velkých blocích orné půdy. Kdyby někoho napadlo, že by se daly dusičnany z vody odstranit vodárnou, pak je třeba mít informaci o tom, že kubický metr vody by podražil o 20 Kč. Podobně nákladný je jeden rozbor vzorku vodárenské vody na obsah pesticidů (2000 Kč). Přitom všem je jasné, že současné zemědělství nemůže fungovat bez ochranných látek pro kulturní plodiny, ani bez odvodnění půdy, která inklinuje k dočasnému nebo trvalému zamokření. Plodiny by nevyrostly a mechanismy by v období dešťů nevplynuly na pole.

Zemědělství je základem naší civilizace, ale pro přírodu je větší zátěží než jakékoli jiné odvětví lidské činnosti. Abychom omezili jeho dopad v budoucnosti, je třeba řešit, jaké vlivy mají stávající a nové způsoby hospodaření, který způsob zemědělství je nejméně škodlivý pro přírodu a jaká jsou nezbytná opatření k udržitelnému využití přírody (BALM-FORD a kol., 2012). Jak to ale vymyslet?

Povodí s.p. dlouhodobě usiluje o šetrné obhospodařování půdy v ochranných pásmech vodních zdrojů a po dvaceti letech marného vyjednávání s podnikateli v zemědě-

lství, dospělo k tomu, že jedinou cestou jak změnit způsoby využívání zemědělské půdy jsou komplexní pozemkové úpravy.

2.5. Agronomické a hydrologické sucho ztráta úživnosti krajiny a potravinové bezpečnosti.

Česká republika je při všech změnách podnebí závislá jen na spadlých srážkách a povrchové vodě, která však nezadržitelně a urychleně z našeho území odtéká po erodované a utužené, drenáží odvodněné půdě do kanálů a regulovaných řek. Vědci odhadují, že v současnosti je hladina podzemní vody místy pokleslá až o 6 m. Jako odstrašující případ je možné připomenout Šumavu, tvořící po tisíciletí přirozenou infiltrační a akumulaci oblast obrovské zásobárny vody pro vnitrozemí. Podle vědců zadrží les o 50% více vody než bezlesí. Po kalamitě 1991–2015 je na ploše národního parku až 51% suchých lesů, nebo vykáčených holin (Martan, 2014). V roce 2015 dokonce na čas vyschl pramen Vltavy.

Jihomoravský kraj-obilnice republiky se svými erodovanými černozeměmi je stále více postižována ve vegetační době suchem. Nízká nadmořská výška při zvyšujících se průměrných teplotách se tak stávají paradoxně nevýhodou. Výnosy jsou zde nižší než například na Rakovnicku, kde jsou méně úrodné půdy. V katastrálním území Šardice v okrese Hodonín bylo v roce 1973 celkem 289 ha černozemí. V roce 2013 jich zbylo jen 45,7 ha. Ostatní černozemě již parametrů těchto půd nedosahují a jsou přerazeny do nižších kategorií degradovaných půd (Hladík, 2015). Agronomické sucho tak souvisí nejen s meteorologickým suchem, ale i s rizikovým chováním zemědělců, kteří reagují na nevhodnou dotační politiku přímých plateb na půdu.

Postoje lidí k zemědělské krajině a celé Zemi jakoby přestaly respektovat, že 95% potravin pochází z půdy. A co dnešní situace zemědělství u nás v České republice, která má tak příznivé klima a půdněekologické podmínky? Odborníci tvrdí, že jsme potravinově soběstační jen z 60%. Za posledních sedmdesát let ubylo na území České republiky skoro milion hektarů zemědělské půdy pod zástavbou. Ale ani sousední státy ne tom nejsou lépe. Spíše hůře. Rakousko by pro svoji potravinovou soběstačnost potřebovalo 3000 ha půdy na občana. Má však jen 1500 ha a zemědělství je v tomto státě vážně ohroženo. Největší plošné zábo-ry tvoří supermarkety (Hancvelcl, 2015). V ČR je tento jev podobně rozšířený. Právě v okolí sídel, kde byla přirozeně nejúrodnější půda kultivovaná generacemi zemědělců, je zastavovaná obchodními centry a golfovými hřišti.

Agronomické sucho přechází z déletrvajícího výskytu meteorologického sucha. Hrozí zastavení energetického využití vody a čerpání vody pro závlahy. Téměř veškerá voda,

Eroze půdy po vydatných deštích v květnu 2010
Autor: Jiří Wenzl

která se na území České republiky vyskytuje, pochází ze srážek. Jsme na rozvodí Evropy, odkud povrchová voda rychle odtéká mimo naše území a nedostatečně se zasakuje do krystalinika, které tvoří převážnou část geologického podloží. Těmito nevhodnými morfologickými a hydrogeologickými podmínkami dochází snadno v horních částech povodí k hydrologickému suchu, projevujícím se výskytem nízkých průtoků především v horních trasách toků.

Mimo tyto dopady na hydrologické změny v povodí toků zvýšená teplota a sucho odstartuje migraci a vymírání organismů. Zemědělství bude ohroženo suchem a v řadě oblastí budou klesat hodnoty vláhových indexů. Krajinou se také mohou šířit nezvyklé druhy patogenů a invazivních organismů (ČHMÚ, 2015). Již v současnosti dochází k posunům vegetačních stupňů a přeformování cenóz zonálních společenstev, ale i podmínek pro kulturní plodiny. Agronomické a hydrologické sucho zároveň zvyšuje nebezpečí požárů.

Období agronomického sucha v České republice v roce 2012

Při všech těchto negativních dopadech podnebí a exaktně změřených příznacích krize vztahu společnosti k půdě a vodě je zároveň jasné, že po roce 2050 se bude muset vzhledem k nárůstu obyvatel dramaticky zvýšit produkce obilí. To ovšem při předpokládané změně počasí znamená nároky na umělou závlahu půdy a zvyšující se náklady na výrobu obilí a tím i jeho cena. Při 60% soběstačnosti ve výrobě potravin je současnosti v ČR zavlažováno pouze 4 % zemědělské půdy pro zeleninu a ovoce. Zavlažovací soustavy vybudované za socialismu se opustily jako nerenatibilní v devadesátých letech minulého století, kdy politici a obchodníci nevěděli co s momentální nadvýrobou potravin. Obyvatel přibývá, úživnost krajiny klesá, počasí je nepříznivé pro zemědělství a ceny potravin rostou. Odborníci předpovídají, že výnosy obilovin mohou klesnout až o 50 %. Lze očekávat vysokou variabilitu výnosů, tedy roky s velmi nízkým výnosem způsobeným suchem v předjaří ale i silnými holomrazy (Trnka et al., 2014). Jako bychom válčili s přírodou o život. Naštěstí je obilí stepní rostlina a stačí ji jen málo vody na začátku vegetačního období. Přesto je třeba brát vážně, že kolapsy kultur mohou nastartovat klimatické katastrofy, jako například v roce 2010 v Egyptě. Dlouhodobé sucho způsobilo nedostatek obilí a nepokoje obyvatel dříve nejúrodnější země přerostly v takzvané egyptské jaro (Bárta, Turček, 2013).

2.6. Ochrana přírody v podmínkách negativních dopadů podnebí na krajinu

Je třeba si uvědomit, že převážná část krajiny našeho státu je vážně nemocná a jsou ohroženy její základní životní funkce, jako je úrodnost půdy, zásoby podzemní vody, kvalita pitné vody a celkový vodní režim v území. Urputné obhajování jednotlivých chráněných druhů, ze kterých se změnou klimatu stávají v důsledku běžné, nebo invazní rostliny

a živočichové, prosazování bezzásahovosti v lese napadeném kůrovcem, nebo romantické náhledy na krajinářskou estetiku jsou zasazování třešničky na hnilý dort.

Při bližším posouzení a vyhodnocení širších souvislostí a vazeb v současné krajině České republiky dojde rozumný pozorovatel k závěru, že krajinářský přístup k řešení nakupeňých problémů v životním prostředí je úzce monofunkční. Například územní systémy ekologické stability sledující za cíl existenci a migraci přirozených společenstev v krajině, která zápasí o zbytek vláhy a kritické průtoky v tocích jsou nesystémovým opatřením. Přitom sama teorie těchto stabilizačních lépe řečeno dynamických opatření je správná, podmínky pro její aplikaci se v čase změnily a je potřebné na ně přiměřeně reagovat. Podobně rigorózní ochrana a ideologické přístupy k ochraně zvláště chráněných území jako je NP Šumava přináší nedozírné dopady na vodní režim celého povodí Vltavy.

3. PŘÍKLAD SYSTÉMOVÉ ZMĚNY ADAPTACE NA NEGATIVNÍ DOPADY KLIMATU – KOMPLEXNÍ POZEMKOVÉ ÚPRAVY

Z předešlé kapitoly vyplývá, že člověk může neefektivněji čelit negativním dopadům klimatických změn zvýšením retence krajiny v povodích IV. řádu. Povodně a sucha nelze řešit prioritně nádržemi a protipovodňovými opatřeními typu hrází v dolních částech povodí. Společný jmenovatel ekokrizových jevů je ztráta retence zemědělské krajiny. Důsledek neracionálních způsobů využívání půdy v kombinaci se sílícími náhodnými a trvalými jevy klimatickohydrologických změn dochází zákonitě ke snížení komplexnosti agroekologických systémů a soustav.

Politici byli již minulé plánovací období agroenviromentálních programů Evropské unie upozorňováni na nebezpečné potenciály v rozporech mezi měnícím se klimatem a dotační podporou průmyslového zemědělství. Systémová změna v tak složitých sociálně ekonomických procesech není možné vyřešit skokově, nebo globálně, ale postupným a cílevědomým zaváděním jednotlivých opatření ochrany před negativními dopady sucha a nedostatku vody (Usnesení vlády č. 620z 29. 7. 2015).

V České kotlině máme jen dvě možnosti jak nepřijít o vodu. První by vyžadovala komplexní změnu způsobu využívání krajiny, především na zemědělské půdě pomocí zvýšení podílu trvalých travních porostů v dráhách soustředěného odtoku a zalesnění rozvodnic nemoudře využívaných jako orná půda. Dotace, které by měly podporovat tato plošná opatření zadržující vodu v krajině ze strany státu, jsou však tak nízké, že by postačily na tisícinu této zemědělské půdy. Kromě toho o ně nejvíce zemědělci a vlastníci půdy zájem. Druhá možnost jak zadržet rychle odtékající vodu z krajiny je technická. Vyžadovala by státní investice v rámci pozemkových úprav v podobě budování zasakovacích průlehlů a nádrží, které by převedly povrchový odtok na podzemní. Samotné změny plodin a protierozní agrotechnika již vzhledem ke stavu půdy a velikosti půdních bloků nepomohou. Vytvořit pozemkovou úpravou obecní, nebo státní pozemek pro nádrž nebo zasakovací průlehl, zpracovat projektovou dokumentaci, provést veřejnou zakázku a vybudovat takové vodohospodářské opatření trvá investičně při dodržení všech správních lhůt osm až deset let (Mazín, 2015) Když vodohospodáři navrhli v Plánech povodí České republiky 46 strategických míst, kde by bylo v budoucnosti možné postavit velké záchytné nádrže, rozpoutala se ze strany zelených aktivistů a místních občanů taková kampaň, že z navrženého počtu zbylo jen 9 nádrží. Přitom šlo jen o to vymezit tato místa vhodná pro vodní nádrže ze zastavitelného území a rezervovat je výhledově pro budoucí potřebu (Generel nádrží, 1988). →

Je třeba si uvědomit, že na rozdíl od povodní má sucho vždy negativní dopady na krajinu a život všech organismů včetně člověka. Nejzávažnější typ sucha je socio-ekonomické, kdy intenzita a délka suchého období má přímý vliv na obyvatelstvo a ekonomiku země. Mohou být narušeny nejen základní funkce zemědělství, ale i dostupnost vody pro průmysl a vodárenské potřeby. Opatření proti takovému suchu jsou vždy investičního charakteru, ale také plošná v podobě změn obhospodařování a péče o krajinu.

3.1. Dlouhodobý a cílený proces komplexních pozemkových úprav

V roce 1991 byly zákonem zřízeny pozemkové úřady, které mají pomoci zmírnit krivdy spáchané na vlastnických půdách, ale i krajině v období totalitního režimu. Zákon o půdě ve své preambuli má za cíl *obnovit osobní vztah lidí k půdě*. Mnozí již na tato ustanovení zapomněli a stali se z nich kritici pozemkových úprav. Tvrdí, že pozemkové úpravy zasahují do práv vlastníků a podnikatelů v zemědělství, že pozemkové úpravy trvají dlouho a že jsou nákladné. Mezi kritiky jsou i samotní farmáři, které zajímá jen zpřístupnění vlastních pozemků pro podnikání. Ústavní soud a samotný zákon o pozemkových úpravách potvrzuje, že pozemkové úpravy se provádí ve veřejném zájmu, ale bez podpory a souhlasu vlastníků nelze proces ukončit, natož realizovat navržená opatření byt by vycházela ze závazných územních plánů a sledovala veřejný zájem. Věc už není tak jednoznačná, jako po politickém převratu v roce 1989 a pro každého z nás je obtížné se orientovat v současných kontraproduktivních procesech, natož předvídat budoucnost.

Státní pozemkový úřad jako správní úřad a investor je pod kritikou obcí a veřejnosti. Často totiž bývá realizována jen část navržených společných zařízení. Je třeba připomenout, že pozemkové úřady nebyly zřízeny jako investorská organizace státu, ale správní úřad pověřený řízením ve věci restituční zemědělského majetku, správy státních zemědělských pozemků a organizací pozemkových úprav. SPÚ se stal po zrušení Zemědělské vodohospodářské správy vlastníkem vodních ploch v malých povodích na drobných tocích s hlavními melioračními zařízeními. Povodí s.p. nespravuje tyto plochy a drobné toky a soustřeďuje se na významné vodní toky, přesto, že je správcem celých povodí a zodpovídá za kvalitu vody v ochranných pásmech vodních zdrojů. Podobně jsou nevyjasněné kompetence ve věci správy hlavních melioračních opatření t.z. meliorační kostry (odpadních příkopů a trubních vedení z systematických drenáží, které vlastní vlastníci zemědělské půdy stavby pod zemí. Realizační koncovka pozemkových úprav v podobě vodních nádrží, polosuchých poldrů, zasakovacích průlehů, záchytných pásů a melioračních kanálů jsou většinou obce. Je zřejmé, že retence vody v krajině, ochrana půdy před erozí a vodní režim krajiny není až tak věcí obecní, jako spíše státní, nebo přinejmenším těch, kteří jsou na úrodnosti půdy a výživnosti krajiny závislí, což jsou zemědělci. Ti však stojí stranou a v řadě případů nejsou pozemkovým úpravám a realizaci veřejně prospěšných staveb rozdělující půdní bloky evidované v registru pro dotace na půdu nakloněni. V případě vlivu na 25 % výměry půdy v obvodu pozemkových úprav pak jsou schopni zablokovat řízení ve věci pozemkových úprav.

Výsledkem správního řízení ve věci pozemkových úprav mají být především *prostorově a funkčně optimalizované pozemky*. Zároveň dochází ke změnám ve způsobech využívání pozemků směrem ke zlepšení ochrany půdy, vodního hospodářství a ekologické dynamiky krajiny. Etapo-

vitý proces nekončí jen zápisem těchto pozitivních změn do katastru nemovitostí rozhodnutím Státního pozemkového úřadu, ale i projekcí a realizací navržených prioritních opatření. Investorskou činnost v tak masivně navrhovaných společných zařízeních nemůže tento správní úřad sám zabezpečit. Nemůže být realizátorem všech navržených opatření, která mají napravit neutěšený stav v krajině. Vytvářejí především majetkoprávní podmínky pro výstavbu a budování těchto prospěšných staveb. To je právě limitující faktor pro rozvoj venkovské krajiny a zachování konkurenceschopnosti českého zemědělství a soběstačnosti ve výrobě potravin.

Aby bylo možné vyhodnotit proces komplexních pozemkových úprav z hlediska jeho efektivity v podobě realizovaných vodohospodářských a půdoochranných opatření, je žádoucí porovnat navržený stav v plánech společných zařízení a realizaci těchto staveb v krajině. Touto problematikou se zatím zabývalo jen několik autorů v rámci výzkumných úkolů nebo bakalářských a disertačních prací.

3.2. Konkrétní příklady správné praxe adaptačních opatření při komplexních pozemkových úpravách

Fenomén pozemkových úprav spočívá v tom, že pomocí zákonem stanoveného postupu je možné výměnou vlastnických pozemků připravit pozemek pro výstavbu veřejně prospěšné stavby nebo opatření. Plán společných zařízení a Návrh pozemkových úprav zapsaný do katastru nemovitostí je na úrovni regulačního plánu a podkladu dokumentace pro umístění stavby. (Technický standard plánu společných zařízení, SPÚ 2015). Tím je splněn předpoklad provedení adaptačních opatření technického charakteru na půdních blocích, kde se projevují dopady hydrologických extrémů. Z podstaty věci je tento proces krajinného plánování, obnovy katastrálního operátu, vlastnických výměn pozemků a investiční činnosti zdoluhavý. Od zahájení správního řízení a přípravy komplexní pozemkové úpravy do fáze kolaudace stavby půdoochranného nebo vodohospodářského opatření uplyne 7–10 let. (Mazín, 2015). V tomto směru se dá říci, že jsme promarnili dvě generace. Současná snaha politiku o rekonstrukce bývalých rybníků a výstavbu retenčních zařízení uprostřed zemědělské krajiny bez majetkoprávní přípravy se jeví jako neznalé problematiky a nereálné, přesto, že se uvažuje o vyčlenění finančních prostředků ze státního rozpočtu.

Soustava šesti vsakovacích jam na revitalizovaném trubním odpadu z výše položeného půdního bloku orné půdy, který je odvodněn systematickou drenáží (Hněvnice, Plzeň-sever, 2015)

Zasakovací průleh uprostřed svažitého půdního bloku jako ochrana proti bleskovým povodním, které ohrožují zastavěnou část obce, zvyšuje retenci vody v krajině, rozděluje nevhodnou velikost bloku orné půdy a nepřerušovanou délku svahu způsobující erozi půdy. (Hromnice Plzeň sever 2014)

4. ZÁVĚR – ZMĚNA MENTALITY → CHOVÁNÍ → POLITIKY?

Je zřejmé, že ambice lidstva na změnu klimatu jsou ne-reálné. Něco tak kolosálního rozměrem, ale i geniálním stvořitelským záměrem člověk nemá šanci změnit. Co ale může ovlivnit, a je to jeho povinností, jsou způsoby chování v krajině. Jsme na této Zemi jako příchozí hosté a dostali jsme úkol se o půdu a krajinu starat. Vše živé na této planetě pochází z půdy nebo vody.

Dnešní doba je plná výzev. Budoucnost západní civilizace je závislá na systémových změnách v zemědělství a hospodaření s vodou. Nejde ani tak o nové technologie jako v technických oborech, ale spíše udržení současného stavu, který funguje setrvačností tradičních postojů a způsobů myšlení obyvatel venkova. Průmysl na zemědělskou půdu ani do lesa nepatří.

Změny v chování ke krajině ze strany společnosti musí předcházet změny v myšlení a uvažování. Jak občanů, vlastníků půdy, podnikatelů, tak těch, kteří si občané zvolili jako politiky. Pokud však bude převládat byznysový přístup k půdě jako ke zboží a prostředku k dosažení dotací, nelze dojít k nápravě neuspokojivého stavu.

Neuspokojivý stav ve společenských strukturách není jen v nastavení dotační politiky a odosobnění vztahu obyvatel venkova a zemědělců k půdě, ale i nedůsledným výkonem správních úřadů na úseku územního plánování, vodního hospodářství a ochrany zemědělského půdního fondu. Regulační podmínky pro hospodaření na půdě a s vodou v krajině nejsou vymahatelné a ani nepodmiňují dotace na půdu zemědělským podnikatelům. Nastavení podmínek pro příjem dotací ve způsobech využívání půdy je tak nízké, že z 50% ohrožených půd je chráněno jen 11 %, takže daňoví poplatníci dotují erozi na 39% zemědělské půdy v ČR.

Velmi vhodnou a osvědčenou metodou změny uvažování a chování jsou příklady správné praxe nebo demonstrační modelová území, která při vhodné propagaci a publikaci mohou vzbudit zájem u zemědělců a obcí. Mluví se o principu dobré zprávy a environmentální citlivosti obyvatel venkova a zemědělců. Podobně může posunout přístup společnosti legislativa, ale jen při ochotě lidí ke změně. Příkladnou změnu v hodnotovém pojetí vztahu společnosti k půdě uzákonili Maďaři, kteří prohlásili půdu za národní bohatství. Podobně vnímají Britové krajinu jako veřejný statek.

Závěrem se nabízí otázka kdo je za stav přírodního prostředí, krajiny a půdy v České republice zodpovědný. Osm-

desát procent nájemců půdy nebo 3 miliony vlastníků? Nebo je za tento *dlouhodobě neudržitelný stav* zodpovědný stát, respektive politici se svojí liberální strategií a oligarchií? Na druhé straně platí odvěká zákonitost z Knihy knih. Každý stát má takovou vládu, jací jsou její občané (parafráze).

Dnešní moderní člověk jako vyznač občanové svobody a individualizmu se může stavět do pozice autonomní bytosti v různých oblastech života. Ale ve vztahu k půdě a přírodě to prostě nejde. To pochopili i současní demokraté. Proto platí dodnes ustanovení o vztahu lidí k Zemi v Listině základních práv, svobod i povinností. Pokud je půda pro někoho cizí věc, pak by měl přijmout ustanovení Listiny základních práv (čl. 17) a Ústavy České republiky (čl. 1/1993). V těchto obecně závazných předpisech se demokraticky dělí o vládnutí nad Zemí stát zastupující většinu občanů a vlastník půdy. Stát se zavazuje k tomu, že *bude dbát o šetrné využívání přírodních zdrojů včetně životního prostředí*, a vlastník, potažmo nájemce půdy má zakázáno *poškozovat přírodu nad zákonem stanovenou míru*. S tímto ústavním právem a povinností občanů a státu je v rozporu postoj šesti států EU, kteréablokovaly přijetí charty pro ochranu zemědělského půdního fondu na mezinárodní úrovni. Smutné připomenutí v tomto roce půdy.

První výsledek pozemkových úprav na spráších pokrytém území, který nastartoval další změny v užívání krajiny (Katastrální území Velké Bílovice rok 1996)

Výsledek změny po pěti letech. (Katastrální území Velké Bílovice rok 2000)

POUŽITÁ LITERATURA

- BALMFORD A., GREEN R., PHALAN B. (2012) What conservationists need to know about farming. *Proceedings of the Royal Society B-Biological Sciences* Vol. 279: 2714-2724.
- BALABÁN, M., LUDVÍK, J., STEJSKAL, L., 2012. Strategické trendy globálního vývoje, Fakulta sociálních věd UK Praha, Print s.r.o. Příbram, ISBN 978-80-87100-20-2. →

- BÁRTA, M., KOVÁŘ, M., 2011. Kolaps a regenerace: cesty civilizací a kultur. Praha Academia 2011. ISBN 978-80-200-2036-9.
- BÁRTA, M., TUREČEK, T., KOLAPS NEZNAMENÁ KONEC. 2013 Vyšehrad, spol. s.r.o., Praha 3 Víta Nejedlého 15 2013, ISBN 978-80-7429-392-4.
- ČESKÝ HYDROMETEOROLOGICKÝ ÚSTAV. (2015) *Klima země*. [online, cit. 5. 6. 2015]. Dostupné z http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/meteo/ok/klimazmena/files/cc_chap11.pdf http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/meteo/ok/klimazmena/cc_faq03_cs.html.
- HLADÍK, J. (2015) *Řešení sucha prostřednictvím pozemkových úprav v návaznosti na zadržení vody*. Průhonice 2015, Konference Pozemkové úpravy – současnost a budoucnost.
- HOISL, R. (1992) *Stand von Landschaftsplanung, Landesflege, ländlicher Neuordnung und Dorferneuerung in Deutschland, Lehrgebiet*. München : Institut für Landespflege und Botanik der Technischen Universität München.
- KONEČNÁ, J., STEJSKALOVÁ, D., MAZÍN, V. (2011) *Hodnocení realizací protierozních a vodohospodářských společných zařízení v pozemkových úpravách*. Pozemkové úpravy, Vol. 75, pp. 1–4.
- KONEČNÁ J. (2013) *Hodnocení realizací protierozních a vodohospodářských zařízení v pozemkových úpravách* [disertační práce]. Mendelova univerzita v Brně, 159 s.
- KVÍTEK, T. (2006) *Zemědělské meliorace*. České Budějovice: [s. n.], 165 s.
- KVÍTEK, T. 2015 Povodně, sucho, eroze, jakost povrchové a podzemní vody, hladiny podzemních vod a společný ukazatel – malá retence vody v krajině Pozemkové úpravy 4/2015, ISSN, 1214-5815 MK ČR : E 19402.
- MARTAN, P. (2014) *Za železnou oponou: Komunita pro duchovní rozvoj*, Čkyně 197, ISBN 978-80-904111-8-0.
- MAZÍN, V. (2010) Dynamika změn struktury krajiny při komplexních pozemkových úpravách v české republice v letech 1994–2009. [Disertační práce]. JČU, České Budějovice, 124 s.
- MAZÍN, V. (2015) *Návrh, projekce a stavba vodní nádrže při komplexní pozemkové úpravě Krsy: Rybníky – naše bohatství pro budoucnost*, ČVUT Praha, Fakulta stavební Praha 2015. ISBN 978-80-01-05765-0.
- MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. (2015) *Venkov a pozemkové úpravy*. [online, cit. 5. 6. 2015]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/venkov/poszemkove-upravy/>.
- SKLENIČKA, P. (2015) *Fragmentace vlastnictví půdy, sborník 18 konference pozemkových úprav, ČMKPÚ*.
- TRNKA, M., et al., (2014) Adverse weather conditions for European heat production will become more frequent with climate change. *Nature Climate Change* 4, 7, 637–643.
- VAŠKŮ ZDENĚK, 2014 *Pranostiky*, Akademie. ■

Českomoravská komora pro pozemkové úpravy, z.s. Středočeská pobočka

V Praze, 5. 3. 2016

Vážení členové Středočeské pobočky,

dovoluji si Vás informovat o současném stavu naší členské základny a připravovaných odborných akcích.

V příloženém seznamu jsou uvedeni současní členové naší pobočky. Zkontrolujte prosím své kontaktní údaje, pokud nejsou správné, proveďte příslušné opravy a vraťte mi upravený seznam zpět.

Každého člena pobočky také v tomto roce čeká **úhrada členských příspěvků**. Středočeská pobočka má zřízený účet u ČSOB číslo: **204112776/0300**, na který je možno roční členský příspěvek ve výši **300,- Kč** převodem uhradit. Prosím o úhradu v brzkém termínu.

Členské příspěvky za r. 2015 dosud neuhradilo 14 členů pobočky. Tyto hříšníky prosím o úhradu dvojnásobné částky.

Členské příspěvky je také možné uhradit našemu pokladníkovi Ing. Svobodovi osobně, v místě jeho pracoviště v budově ČSVTS, na Novotného lávce 5. Vhodnou příležitostí bude pořádaný odborný seminář.

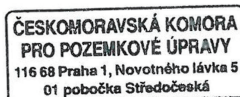
V lednu 2016 uzavřely Státní pozemkový úřad a ČMKPÚ dohodu o vzájemné spolupráci. Tento významný dokument můžete nalézt na webových stránkách obou institucí. Pro r. 2016 byl sestaven „akční plán“ spolupráce, který najdete v příloze.

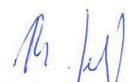
Naše pobočka bude pořádat dne **30. 3. 2016** v Praze odborný seminář **„Cestní síť a její funkce v krajině v procesu pozemkových úprav“**. Seminář je určený pro pracovníky pozemkových úřadů a pro projektanty pozemkových úprav a společných zařízení. Pozvánka a přihláška na seminář jsou v příloze. Účastí na tomto semináři podpoříte činnost naší pobočky. Jako členové ČMKPÚ máte výraznou slevu na účastnickém poplatku.

Ještě Vás chci upozornit na seminář **„Vodohospodářské studie a revitalizace vodního režimu v krajině“**, který bude pořádat v Praze **1. 6. 2016** Severočeská pobočka. Pozvánku a přihlášku najdete na webových stránkách ČMKPÚ.

Na stránkách SPÚ (<http://www.pfcr.cz/poszemkove-upravy/vynatky-z-informaci-odboru-rizeni-poszemkovych-uprav>) jsou zveřejňovány výňatky z Informací vydané Odborem řízení pozemkových úprav Státního pozemkového úřadu. Doporučuji je Vaší pozornosti.

Zvu Vás na výše uvedené odborné akce. Těším se na setkání a další spolupráci s Vámi.

Miloslav Jebavý
předseda pobočky

Zhodnocení aktualizace BPEJ ve vybraných katastrech Těšínského Slezska

Ing. Jan Szturc, Ing. Jana Podhrázká, Ph.D.

Abstrakt

Článek se zabývá problematikou vývoje půdních charakteristik a jeho dopadem na stanovení ceny půdy ve dvou katastrálních územích těšínského Slezska. Je stručně popsána metoda hodnocení půd na základě bonitovaných půdně ekologických jednotek (BPEJ) a postupy při jejich aktualizaci. V článku je dále vyhodnocen vývoj cen půdy podle platných vyhlášek v letech 2002, 2008 a 2013. Dále je na základě porovnání původních a aktualizovaných BPEJ vyhodnocen rozdíl v ceně půdy podle platné vyhlášky 441/2013 Sb..

Klíčová slova:

půda, katastrální území, BPEJ, aktualizace BPEJ, cena půdy

1. ÚVOD

Vymezení bonitovaných půdně ekologických jednotek (dále BPEJ) bylo provedeno v letech 1973 až 1980 na základě usnesení vlády č. 101/1971 Sb., jako logické vyústění dokončeného Komplexního průzkumu půd ČR.

Parametry bonitačního průzkumu byly dány potřebami rozvíjejícího se zemědělství, jeho velkovýrobním charakterem a současně také na čelní místo kladeným termínem provedení, vyhodnocení a dokončení zadaného úkolu. Po roce 1989, kdy došlo k zásadním změnám v majetkoprávních vztazích k zemědělskému majetku a obnově vlastnických práv k půdě, se ukázalo, že použitá přesnost vymezení BPEJ je nedostatečná, zejména s ohledem na rozvíjející se obor pozemkových úprav a potřeby ocenění směňovaných pozemků. Současně bylo potřeba v některých případech zmapovat a doplnit jevy vzniklé v souvislosti s degradací půd přírodního i antropického původu. Od roku 1998 je aktualizace vymezení a mapování BPEJ pojata jako trvalá činnost řízená nejprve Ústředním pozemkovým úřadem MZe ČR, od r. 2013 na základě zákona č. 503/2012 Sb. Státním pozemkovým úřadem. Bonitace poskytuje komplexní systém hodnocení půdy. Její využití je široké zejména ve státní správě, ale také pro účely zpracování různých analýz, studií, projektů prováděných výzkumnými a komerčními organizacemi.

Soustava bonitovaných půdně ekologických jednotek (BPEJ) představuje hlavní kvalitativní základnu pro diferenciaci půdně klimatických podmínek zemědělsky využívané půdy v České republice. Soustava BPEJ byla produkčně oceněna podle parametrizovaných naturálních výnosů devíti hlavních polních plodin, řazených do oceňovacích typových struktur na orné půdě. Bonitovaná půdně ekologická jednotka je tedy především agronomický ukazatel. To znamená, že je definována na základě agronomicky zvláště významných charakteristik podnebí, půdy, konfigurace terénu tak, aby k ní bylo možno přiřadit parametrizované údaje o produkčním potenciálu hlavních pěstovaných plodin i rostlinné výroby jako celku. Soustava BPEJ tak zachycuje podstatné charakteristické kombinace základních a v krátkodobém až střednědobém časovém horizontu málo proměnlivých vlastností zemědělsky využívaných ekotopů, které jsou vzájemně značně odlišné a poskytují tedy i rozdílné produkční a ekonomické efekty. Základní soustava, v současné době dovoluje vymežit 2199 BPEJ, pro které jsou k dispozici i ekonomické parametry k jejich vyhodnocení. Tato soustava byla, dle poslední metodiky (NOVOTNÝ, I., et al.,

2013), rozšířena o 138 nových kódů BPEJ, dále bylo v rámci aktualizace metodiky zrušeno 59 kódů, které již nemají opodstatnění. Dohromady je tedy vymezeno 2278 kódů BPEJ. Všechny 2278 kódů BPEJ bude možné v praxi využít až po jejich ekonomickém ocenění a přiřazení třídy ochrany. (SOWACGIS).

Struktura kódu BPEJ

Jedná se o pětimístný kód, který vyjadřuje hlavní půdní a klimatické podmínky, které mají vliv na produkční schopnost zemědělské půdy a její ekonomické ohodnocení. Právním předpisem, kterým se stanovuje tato charakteristika, postup pro jejich vedení a aktualizaci je Vyhláška č. 327/1998 Sb. ve znění vyhlášky č. 546/2002 Sb. Oceňování BPEJ se provádí podle Vyhl. 441/2013 Sb.

Vymezení číslic kódu BPEJ:

1. První číslice tohoto kódu BPEJ značí příslušnost ke klimatickému regionu (označeny kódy 0 – 9, klimatické regiony byly vyčleněny na základě podkladů ČHMÚ v Praze výhradně pro účely bonitace ZPF a zahrnují území s přibližně shodnými klimatickými podmínkami pro růst a vývoj zemědělských plodin. V ČR bylo vymezeno celkem 10 klimatických regionů.
2. Druhá a třetí číslice vymezuje příslušnost k určité hlavní půdní jednotce (01 – 78). Hlavní půdní jednotka je účelové seskupení půdních forem, příbuzných ekologickými vlastnostmi, které jsou charakterizovány morfogenetickým půdním typem, subtypem, půdotvorným substrátem, zrnitostí a u některých HPJ výraznou svažitostí, hloubkou půdního profilu a skeletovitostí.
3. Čtvrtá číslice stanoví kombinaci svažitosti a expozice pozemku ke světovým stranám.
4. Pátá číslice určuje kombinaci hloubky půdního profilu a jeho skeletovitost. (MAŠÁT, K., 2002. NOVOTNÝ, I. a kol. 2013))

Označení kódu BPEJ:

X.xx.x.x. kód klimatického regionu (0 – 9)
 x.XX.x.x. kód hlavní půdní jednotky (01 – 78)
 x. xx.X.x. sdružený kód svažitosti a expozice (0 – 9)
 x. xx. x.X. sdružený kód skeletovitosti a hloubky půdy (0 – 9)

2. METODIKA PROVÁDĚNÍ AKTUALIZACÍ

Pracovní postup sestává z následujících etap:

- práce přípravné – shromažďování podkladů pro aktualizaci BPEJ
- vlastní terénní práce spojené s vymežováním a mapováním BPEJ
- zpracování výsledků terénního průzkumu – vyhotovení návrhu ZM BPEJ
- zpracování výsledků aktualizace pro celostátní databázi (VÚMOP, v. v. i.): (Aktualizační karta, Změnový list, vektorizace okrsků BPEJ, schválená ZM BPEJ)

Práce přípravné

Předmět mapování, jednotka mapování a cíle aktualizace

Předmětem mapování je zemědělská půda podle druhů pozemku, tj. orná půda, trvale travní porosty, chmelnice atd.

Jejich výměra je dána „Výpisem údajů z katastru nemovitostí“ k datu zahájení aktualizace. Předmětem mapování je i evidovaná nezemědělská půda, která je zřetelně zemědělský využívána pro pěstování plodin bez ohledu na to, v jakém druhu pozemku je vedena v katastru nemovitostí. Může se jednat o půdy dlouhodobě ležící ladem, mokřady, polní cesty, remízy, meze, pahorky a různé rekultivované půdy. Základní jednotkou pro mapovací práce je katastrální území. Hranice katastrálního území jsou vyznačeny v katastrální mapě eventuálně i v aktuální Státní mapě odvozené 1:5000 (SMO – 5). Cílem bonitačního mapování je vymezení BPEJ a zákres do pracovní mapy. Výsledkem je vždy podklad pro návrh změněné mapy BPEJ.

Výchozí podklady pro vymezení a aktualizaci BPEJ

Jsou to materiály Komplexního průzkumu půd v části popisné, grafické i analytické. Tyto materiály jsou buď v příslušných pozemkových úřadech, nebo jsou k dispozici v datovém skladu VÚMOP Praha.

Příprava map pro terénní průzkum a aktualizaci

Podkladem pro aktualizací mapování jsou např.:

- mapa BPEJ tzv. zelený tisk „A“ paré, mapa SM 1:5 000
- katastrální mapa (grafická, digitální nebo digitalizovaná)
- kopie mapy pozemkového katastru v měřítku katastrální mapy (PK mapa)
- státní mapa odvozená 1:5000 nejnovějšího vydání s aktuálními polohopisnými prvky katastrální mapy a výškopisem
- geologická mapy 1 : 50 000,
- sklonitostní a expoziční mapy,
- mapy klimatických regionů,
- přehled aktualizovaných BPEJ dle jednotlivých k.ú.
- další nezbytné podklady z Datového skladu VÚMOP, v.v.i. a z Geoinformačního portálu SOWAC GIS.

Příprava mapového podkladu pro terénní práce zahrnuje i vymezení objektu aktualizace, tj. zemědělské půdy a druhů pozemků.

Terénní práce

- rekognoskace katastrálního území
- vlastní terénní bonitační průzkum

Rekognoskace území

Zadavatel (příslušný krajský PÚ) oznámí na své úřední desce (vč. elektronické) zahájení aktualizace BPEJ. Odpovědný pracovník zadavatele vydá pro pracovníky aktualizací prací povolení ke vstupu na dotčené pozemky (§ 6, odst. 9 zák.č. 139/2002 Sb.). Rekognoskace terénu spočívá v ověření katastrální hranice, hranice jednotlivých nezemědělských pozemků, ověření svahových poměrů, identifikaci výskytu složitých geologických a pedologických poměrů, zamokření, skalních výchozů apod., sjízdnost a stav přístupových cest na jednotlivé pozemky. Pro stanovení harmonogramu prací je velmi důležité zaznamenat plošné rozmístění jednotlivých plodin na pozemcích. V případě oplocených území (pastviny, sady, lesní školky, prameniště apod.) se dohledají majitelé a zajistí vstup na pozemky.

Terénní bonitační aktualizací průzkum

Systematická činnost při podrobném vymezení BPEJ je založena na vyhodnocení jednotlivých dílčích popisů půdních profilů z půdních vpichů. Vpichy sondovací tyčí se v homogenních půdních podmínkách provádějí s četností 1 vpich na 1 ha. Ve složitějších půdních podmínkách (změna HPJ, výskyt skeletu, zamokření) se četnost vpichů na ha zvyšuje podle potřeby Poloha vpichů s návrhem BPEJ se zaznamenává pomocí přístroje využívajícího GNSS spolu

s dalšími informacemi potřebnými pro vyhodnocení BPEJ (např. začátek či konec určité sklonitosti, zvýšená skeletovitost nebo zamokření).

Popis půdních profilů

Popis půdních profilů se provádí na základě stanoveného a zvoleného klasifikačního systému půd (NĚMEČEK, J. a kol 2011)...

Přesnost vymezení BPEJ – hustota sondáže

Aktualizace vymezení BPEJ by teoreticky měla umožnit vymezení všech odlišností od převládající mapované BPEJ. Vzhledem k měřítku použitých mapových podkladů, časovým limitům a finančním nákladům i praktické účelnosti se nepřebírají osamocené plošné objekty, pokud jejich plocha nepřesáhne 0,5 ha, u osamocených liniových objektů pokud jejich šířka kolmo k podélné ose nepřekročí hodnotu 50 m-. Při zpracování aktualizace se tyto plochy pokryjí okrsky BPEJ.

Odběr půdních vzorků, analýzy

Půdní vzorky se odebírají ze sond za účelem doplnění informací pro zařazení půdy do HPJ. Vzorky půd se odebírají buď z jednotlivých genetických půdních horizontů kopaných sond z orničního horizontu a následného horizontu do hloubky 60 cm. Hmotnost vzorku 0,5 – 1 kg.

Vyhodnocovací práce

Zpracování výsledku terénního průzkumu probíhá s ohledem na stanovený termín odevzdání návrhu ZM BPEJ zpravidla během listopadu a prosince.

Provádí se na podkladu pracovní mapy tvůrčím postupem a spočívá v několika fázích:

- vyhodnocení výsledků analýz odebraných půdních vzorků,
- porovnání a doplnění nově zjištěných hodnot s údaji základních, výběrových nebo speciálních sond KPP,
- potvrzení nebo nové zařazení půdy k půdnímu typu, subtypu a varietě a jejich následné zařazení do soustavy HPJ a BPEJ,
- vyhodnocení prvků reliéfu, sklonitosti, skeletovitosti i expozice a vymezení hranic BPEJ na pracovní mapě v mezích odpovídající tolerance.

Zpracovatel na základě vyhodnocení terénního průzkumu vymezí do podkladových map nové linie s popisy BPEJ. Tyto následně zpracuje do digitální podoby ve formátu dgn na podklad určený zadavatelem. Tento datový výstup společně s použitými podklady odevzdá týmu BIS VÚMOP.

Aktualizační karta BPEJ

Je dokladem o charakteristice vymezených a mapovaných BPEJ a vyhotovuje se na závěr aktualizací procesu. Obsahuje přehled BPEJ, které byly vymezeny v katastrálním území, jejich charakteristiky a plochy. Součet ploch se musí rovnat zemědělské půdě podle výpisu z katastru nemovitostí.

Předání výsledků aktualizace zadavateli

Zadavatel obdrží 2 výstupy:

1. výkres v elektronické podobě ve formátu dgn, nebo vfk.
2. Návrh změněné mapy (1.paré) v mapové podobě na podkladu PK.

SPÚ poté zajistí vyložení návrhu ZM BPEJ po dobu 30ti dnů k veřejnému nahlédnutí. Pokud není přistoupeno k připomínkovému řízení, aktualizované území do je vloženo do celostátní databáze.

Dokumentace o ukončení aktualizace

Pracovník provádějící aktualizaci vymezení BPEJ, dobonitaci pozemků nebo další úkoly, vyhotoví Změnový list jako doklad, který obsahuje údaje o průběhu, dokončení, předání a uzavření aktualizace. Změnový list archivuje oddělení bonitace a mapování půd VÚMOP, v.v.i.

3. CHARAKTERISTIKA ŘEŠENÝCH LOKALIT

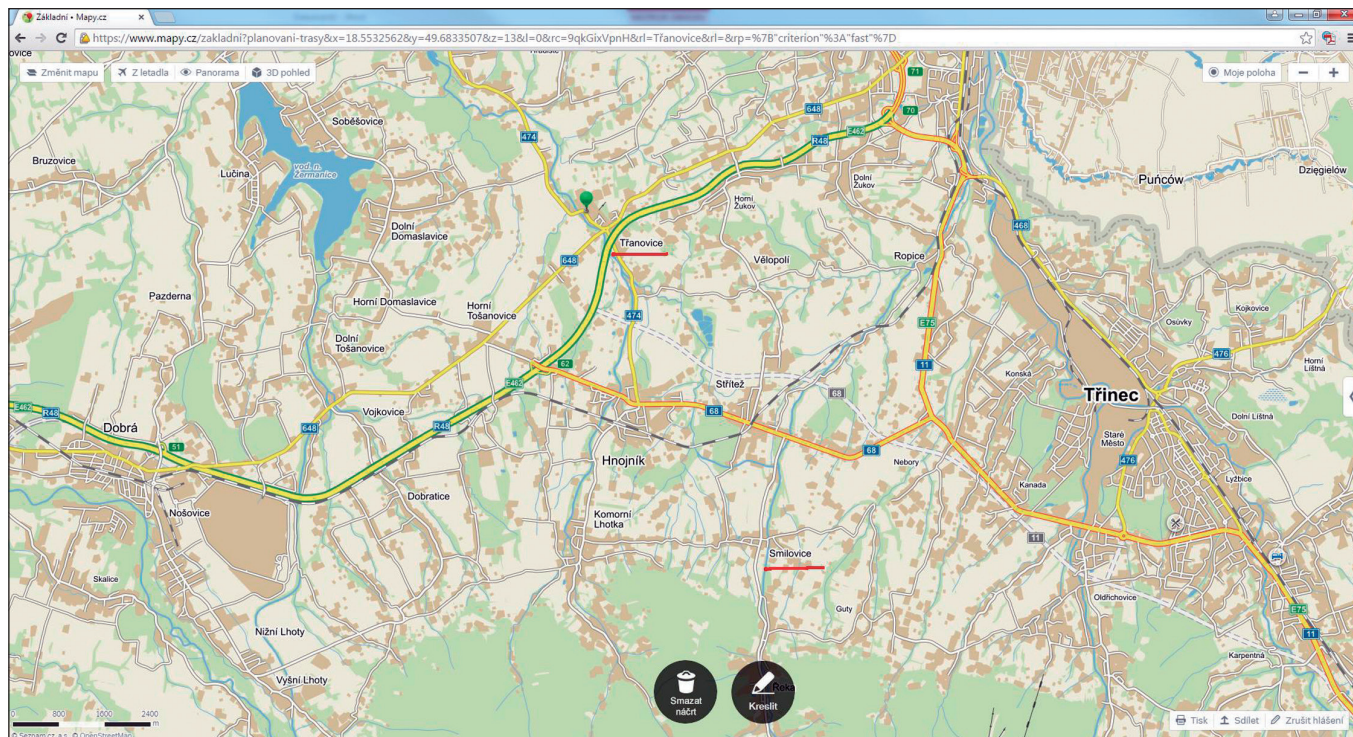
Těšínské Slezsko je typickým krajem zemědělsko-průmyslovým a v přirozených podmínkách podnebních a půdních vykazuje velmi značné odlišnosti.

První řešenou lokalitou, kde byla aktualizace prováděna, je katastrální území obce Smilovice. Obec se nachází

na úpatí strmých svahů 738 m vysoké Goduly v masivu Moravskoslezských Beskyd na místní komunikaci mezi Stříteží a obcí Řekou.

Druhou posuzovanou lokalitou byla obec Třanovice, která leží na řece Stonávce, pramenící na jihu v Moravskoslezských Beskydech a ústící ze severní strany do Těrlické přehrady. Třanovice leží na křižovatce historických dopravních cest Polsko – Morava – Rakousko (dnešní I/48) a Slovensko – Morava (II/474), jejichž význam i využití neustále rostou.

Obě katastrální území se nachází nedaleko měst Třinec a Frýdek-Místek. Smilovice jsou součástí obce s rozšířenou působností Třinec, a Třanovice spadají pod Frýdek-Místek. Obě území se nachází v Moravskoslezském kraji na trojmezí Česka, Slovenska a Polska (Obr. 1.)

Obr. 1. přehledná mapka umístění obcí Třanovice a Smilovice

V Tabulce č. 1. jsou uvedeny úhrny druhů pozemků v obou katastrálních územích.

Tab. č. 1 Úhrnné hodnoty druhů pozemků dle katastru nemovitosti

Využití území Smilovice	ha	%	Využití území Třanovice	ha	%
Orná půda	172,29	29,4	Orná půda	436,99	50,8
Zahrady	22,71	3,9	Zahrady	34,45	4
Ovocné sady	3,87	0,7	Ovocné sady	12,62	1,5
Travní porosty	224,85	38,4	Travní porosty	124,577	14,5
Lesní pozemky	104,8	17,9	Lesní pozemky	111,34	12,9
Vodní plochy	15,8	2,7	Vodní plochy	21,94	2,5
Zastavěné plochy	9,07	1,5	Zastavěné plochy	19,17	2,2
Ostatní plochy	31,86	5,5	Ostatní plochy	99,65	11,6
Celkem	585,25	100	Celkem	860,733	100

K.ú. Smilovice má oproti k.ú. Třanovice o třetinu menší zastoupení orné půdy. Většinu zemědělské půdy tvoří trvalé travní porosty. Rovněž lesní pozemky mají větší zastoupení oproti k.ú. Třanovice. →

4. VÝSLEDKY

Aktualizace zemědělského půdního fondu v katastrálních územích Smilovice i Třanovice byla provedena na základě následně zahájených komplexních pozemkových úprav, kde aktualizované BPEJ posloužily pro přesnější ocenění pozemků v rámci KoPÚ. Jedná se o první aktualizaci BPEJ v těchto katastrech, kterou provedl Pozemkový úřad ve Frýdku-Místku ve 100% zajištění ze strany VÚMOP, v.v.i., pracoviště Brno. Obě území patří do podhorské oblasti, což znamená určité ztížené podmínky pro zemědělce, kteří musí přizpůsobit výběr pěstovaných plodin zdejšímu klimatickým podmínkám.

Dle úhrnných hodnot druhů pozemků se v katastrálním území Smilovice na většině zemědělských pozemků nacházejí trvalé travní porosty, což vede k extenzivnímu hospodaření v této lokalitě a nedochází k takové zátěži. Naopak v katastrálním území Třanovice je nejvíce zastoupena orná půda a dochází k intenzivnímu hospodaření.

V následující Tabulce č. 2. jsou BPEJ v šetřených územích zařazeny do cenových skupin a porovnán rozdíl v cenách stanovených podle vyhlášek platných v různých časových obdobích.

Tabulka č. 2. cenový vývoj BPEJ v letech 2002–2014

	BPEJ	Cena BPEJ dle vyhlášky č. 540/2002	Cena BPEJ dle vyhlášky 3/208	Cena BPEJ dle vyhlášky 441/2013	% rozdíl mezi cenami z roku 2002 a 2013
Cena BPEJ v rozmezí od 0–2 Kč	7.21.13	1,61 Kč	2,05 Kč	2,35 Kč	46 %
	8.40.67	0,75 Kč	1,06 Kč	1,22 Kč	63 %
	8.48.11	1,68 Kč	2,09 Kč	2,40 Kč	43 %
	9.40.78	0,71 Kč	1,01 Kč	1,16 Kč	63 %
	9.40.99	0,70 Kč	1, 00 Kč	1,15 Kč	64 %
Cena BPEJ v rozmezí od 2,1–5 Kč	7.22.13	2,58 Kč	3,17 Kč	3,64 Kč	41 %
	7.43.00	4,81 Kč	5,73 Kč	7,77 Kč	62 %
	7.44.00	4,88 Kč	4,86 Kč	6,68 Kč	37 %
	7.46.00	4,99 Kč	5,94 Kč	6,81 Kč	36 %
	7.58.00	3,83 Kč	4,61 Kč	5,29 Kč	38 %

Z tabulky je zřejmé, že ceny BPEJ v současnosti vzrostly oproti roku 2002 o 36–63 %, v průměru o 50 %.

Aktualizace BPEJ se v obou lokalitách projevila především ve změně průběhu hranic jednotlivých bonitovaných půdně ekologických jednotek oproti původnímu stavu. Výsledkem nové zpřesněné bonitace je rovněž i vymezení nových BPEJ, což je dáno jednak zpřesněním a větší podrobností aktualizace, jednak působením degradačních procesů, probíhajících na svažitých zoraných pozemcích. Tabulky č. 3. a 4. podávají přehled o cenových rozdílech v rámci katastrálních území mezi lety 2002 a 2013 a následně cenový rozdíl po jejich aktualizaci a ocenění podle vyhlášky 441/2013 Sb.

Tabulka č. 3 Porovnání ceny půdy v k.ú. Smilovice

	Celková cena BPEJ původních (dle vyhlášky č. 540/2002 Sb.)	Celková cena BPEJ původních (dle vyhlášky č. 441/2013 Sb.)	Celková cena po aktualizaci (dle vyhlášky č. 441/2013 Sb.)
Cena (Kč)	13 055 195,94	18 198 143,11	17 790 038,39
Rozdíl (%)		39%	-2%

Tabulka č. 4 Porovnání ceny půdy v k.ú. Třanovice

	Celková cena BPEJ původních (dle vyhlášky č. 540/2002 Sb.)	Celková cena BPEJ původních (dle vyhlášky č. 441/2013 Sb.)	Celková cena po aktualizaci (dle vyhlášky č. 441/2013 Sb.)
Cena (Kč)	30 103 770,26	41 223 702,35	34 621 094,30
Rozdíl		37%	-16%

Z tabulek je zřejmé, že cena půdy se za poslední destiletí zvýšila jejím přeceněním v případě Smilovic o 39 %. Vlivem změn průběhu hranic některých BPEJ a jejich překódováním po aktualizaci došlo v katastrálním území Smilovice k mírnému poklesu úřední ceny půdy.

V k.ú. Třanovice se cena půdy zvýšila obdobně jako v k.ú. Smilovice, aktualizací však došlo ke značnému poklesu úřední ceny půdy. Tento výrazný rozdíl lze přičítat intenzivnějšímu hospodaření v k.ú. Třanovice, které ve svažitých územích umožňuje rozvoj eroze, jejímž důsledkem je snižování kvality půdy. Ohodnocením bonity půdy prostřednictvím aktualizovaných BPEJ lze do určité míry kvantifikovat

ekonomické dopady erozních procesů v období mezi jednotlivými bonitacemi

5. ZÁVĚR

Agromorfo – ekologické vlastnosti území, vyjádřené v kódu bonitovaných půdně-ekologických jednotek, jsou ovlivňovány vnějšími faktory, zejména způsobem hospodaření na orné půdě. Česká republika je charakteristická značným procentem zornění a zejména scelením původních vlastnických parcel do velkých produkčních bloků. Tento přístup k využívání zemědělských půd má v dlouhodobém měřítku za následek rozvoj erozních procesů, spojených

s degradačními projevy na erodovaných půdách. Kvalitativní změny těchto půd je možno zjistit prostřednictvím terénních průzkumů spojených s aktualizací BPEJ. V mnoha případech potom dochází k přeřazení původních BPEJ do jiných skupin půd jejich překódováním. Mohou se tak změnit hlavní půdní jednotky, zkrácení půdního profilu erozí se rovněž projeví v přeřazení 5. čísla kódu BPEJ. Přeřazení půd do jiných agronomicko-ekologických kategorií má za následek změnu ceny příslušného pozemku podle oceňovací vyhlášky (vyhl. 441/2013 Sb.) Vlivem erozních procesů tak může docházet k snížení ceny BPEJ, což pro vlastníky pozemků znamená značné ekonomické ztráty.

6. POUŽITÁ LITERATURA

MAŠÁT, K. a kol. *Metodika vymezení a mapování BPEJ*, Praha, 2002.

NĚMEČEK, J. a kol. *Taxonomický klasifikační systém půd České republiky*. 2. vyd. ČZU Praha, 2011.- 974 s. ISBN 978-80-2013-2155-7.

NOVOTNÝ, I., VOPRAVIL, J. a kol. *Metodika mapování a aktualizace BPEJ*, VÚMOP, Praha, 2013.

ŠPIČKA, A. *Přehled půd Těšínského Slezska*, Praha, 1937.

VAŠKŮ, Z. Aktualizace bonitovaných půdně ekologických jednotek, *Vesmír* 92, 2013, č. 12, s. 696-699.

Ministerstvo zemědělství, Účel bonitace a její využití, [cit. 2015-14-04], dostupné z WWW: <http://eagri.cz/public/web/mze/venkov/pozemkove-upravy/puda-pudni-sluzba/ucel-bonitace-a-jeji-vyuziti/>

Geoportál SOWACGIS, Základní informace o BPEJ, [cit. 2015-14-04], dostupné z WWW: <http://geoportal.vumop.cz/index.php?projekt=zchbpej>

Článek byl zpracován za podpory projektu QJ1230066 *Degradace půdy a její vliv na komplex půdních vlastností včetně návrhu nápravných opatření k obnově agroekologických funkcí půdy*.

Kontaktní adresa:

Ing. Jana Podhrázká, Ph.D., MENDELU v Brně,
Zemědělská 1, 613 00 Brno.
e-mail : jana.podhraska@mendelu.cz

Ochrana zemědělského půdního fondu po novele zákona č. 334/1992 Sb.

Ing. Petr Chmelík, MŽP

Půda je bezesporu nejceněnější přírodní bohatství. Je přirozenou součástí národního bohatství každého státu. Půdu je proto nutné chránit nejen pro současnou dobu, ale se značným výhledem do budoucna. Kvalita půdy se působením degradačních faktorů zhoršuje. Dochází k významným změnám v důsledku zrychlené eroze, kontaminace z průmyslové výroby, těžby a dopravy, zhutňování půdy, acidifikace. Významné funkce půdy v životním prostředí jsou narušeny. Vystává stále vážnější problém ireverzibilní ztráty plošné výměry půdy, a to se všemi negativními dopady. Zastavěné plochy přispívají k narušování vodního režimu v krajině, včetně rizik zvýšení četnosti a rozsahu povodní, nedostatku vody v prostředí. Zcela jinak působí na odtok vody a její infiltraci louka, pole a zcela jinak plocha zpevněná, zastavěná jako je parkoviště či rozsáhlý skladovací objekt. Rozsah trvalého odnětí půdy ze ZPF u nás v poslední době je alarmující. V posledních letech je to 12–15 ha denně, v roce 2013 byl denní úbytek 13 ha zemědělské půdy. Za deset let se takto nevratně zabetonuje či jinak znehodnotí celá nelesní rozloha jednoho našeho průměrného okresu. Většinou to jde na vrub výstavby pro nesofistikovanou průmyslovou výrobu (skladové areály), těžbu nerostů, bytovou výstavbu a dopravní infrastrukturu. Rozhodnutí o jednostranném využití půdy pro výstavbu nebo těžbu znamená vědomé rozhodnutí o tom, že jiné funkce zůstanou trvale nenaplněny.

O plošné ochraně zemědělského půdního fondu se v podstatě rozhoduje ve dvou základních procesech. V procesu tvorby a projednávání územně plánovací dokumentace obcí, měst a krajů, které by měly optimalizovat uspořádání a rozvoj využívání krajiny s minimalizací záborů půdy s ohledem na její kvalitu. Druhým procesem, kdy se rozhoduje o zábo-rech zemědělské půdy je řízení podle § 9 zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu. V situaci, kdy se záměr na změnu využití pozemku dostane do územního plánu, není příliš prostoru pro neudělení souhlasu k odnětí půdy ze ZPF.

Nový liberálnější stavební zákon situaci v ochraně půdy bohužel zhoršil. Orgány ochrany zemědělského půdního fondu (obce třetího stupně, krajské úřady a Ministerstvo ži-

votního prostředí) i orgány územního plánování jsou pod trvalým tlakem developerů a vlastníků pozemků. Cena pozemků je proti západoevropským zemím nepoměrně nízká (3–10 x nižší). Teprve od roku 2011 začal významněji působit ekonomický nástroj ochrany půdy – odvody za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu.

Novela č. 41/2015 Sb. mění zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 388/1991 Sb., o Státním fondu životního prostředí České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Důvod předložení

Ochrana zemědělského půdního fondu před 1. 4. 2015 byla řešena zákonem č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon byl účinný od roku 1992 a byl prováděn dvěma vyhláškami, a to vyhláškou č. 13/1994 Sb., kterou se upravují některé podrobnosti ochrany zemědělského půdního fondu, a vyhláškou č. 48/2011 Sb., o stanovení tříd ochrany. Novelizován byl pouze jednou a to zákonem č. 98/1999 Sb. Ostatní novelizace byly uskutečněny vždy v souvislosti s jinou právní úpravou (reforma státní správy, stavební zákon apod.). Poslední významnější novelizace byla provedena zákonem č. 402/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 180/2005 Sb., o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie a o změně některých zákonů (zákon o podpoře využívání obnovitelných zdrojů), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Tímto zákonem byly upraveny pouze odvody za odnětí zemědělské půdy ze zemědělského půdního fondu.

Novela zákona č. 41/2015 Sb. řeší problémy, které vyplynuly z aplikační praxe v průběhu platnosti zákona od roku 1992, a přizpůsobuje znění zákona novému právnímu prostředí v oblastech, které s ochranou zemědělského půdního fondu přímo souvisejí (nová právní úprava alternativního využití zemědělské půdy, katastrální zákon, zákon o zemědělství, stavební zákon, správní řád a zásady právní úpravy přestupků a jiných správních deliktů). Níže uvedené cíle odpovídají problematikou oblastem zákona č. 334/1992 Sb.

Obecným cílem novely zákona je zvýšit a zabezpečit ochranu zemědělského půdního fondu.

Hlavní konkrétní cíle jsou:

- posílit ochranu zemědělského půdního fondu jak kvalitativně (ochrana před poškozováním půdní úrodnosti a dalších funkcí půdy degradačními procesy, zejména erozí a kontaminací), tak plošně (ochrana před nadměrnou a nenávratnou ztrátou půdy v důsledku záborů),
- přesněji vymezit povinnosti vlastníka nebo nájemce zemědělské půdy,
- stanovit povinnosti z důvodu zajištění protierozní ochrany půdy; eroze půdy je v ČR hlavním degradačním faktorem, často způsobena nevhodnou organizací pozemkové držby s dlouhodobě přetrvávající vysokou mírou zomření půdy a velkou výměrou honů; nedostatečně uplatňovaná protierozní ochrana půdy přispívá k zhoršování odtokových poměrů, zanášení koryt vodních toků a nádrží sedimenty a ke vzniku povodňových situací,
- upravit systém hodnocení znečištění půdy škodlivými látkami a ukládání opatření k nápravě,
- zdokonalit systém získávání, předávání, hodnocení a uchování dat o kvalitě půdy pro účinnější kvalitativní ochranu půdy, potravního řetězce a složek životního prostředí, které jsou s půdou ve vzájemné interakci; zpřesnit podmínky, za kterých lze vyjmout půdu ze zemědělského půdního fondu; plošná ochrana zemědělské půdy, především té nejkvalitnější není dostatečně zajištěna; v sou-

vislosti s další urbanizací, budováním průmyslových zón a skladových areálů, dochází k velkým záborům kvalitní zemědělské půdy, spekulativními operacemi s atraktivními pozemky,

- upravit některé postupy při určování odvodů, které ve výše zmíněné novele zákona, provedené zákonem č. 402/2010 Sb. nebyly řešeny,
- upravit kompetence orgánů ochrany zemědělského půdního fondu v souladu s požadavky na posílení kontroly a dozoru nad dodržováním zákona, na vytvoření správných podmínek pro tyto činnosti a na snížení administrativní zátěže – zrušení jednoho stupně státní správy, tj. správy vykonávané pověřenými obecními úřady z důvodu zefektivnění jejího výkonu. Založit působnost ČIŽP ke kontrole škodlivých látek v půdách,
- **přesněji vymezit případy, kdy dochází k porušení zákona a zvýšit případné následné sankce; právní úprava nebyla v souladu s materiálem schváleným vládou „Zásady právní úpravy přestupků a jiných správních deliktů v zákonech upravujících výkon veřejné správy“.**

Zákon v celku nerozšiřuje kompetence orgánů veřejné správy, pouze některé zpřesňuje kompetence přenášejí z obecných úřadů obcí s rozšířenou působností na Českou inspekci životního prostředí. Zákon stanoví jednoznačně kompetence, působnost a odpovědnost mezi příslušnými orgány veřejné správy. Je možné určit jednoznačně osobu zodpovědnou za konkrétní rozhodnutí (na rozhodování je vztážen správní řád). ■

OBČANSKÝ ZÁKONÍK – pozemní komunikace a katastr nemovitostí

Ing. Jiří Blažek, nezávislá odborná osoba

Občanský zákoník definuje realizaci nové stavby jako součást pozemku. U stávajících staveb pozemních komunikací, kde je rozdílný vlastník pozemní komunikace od vlastníka pozemku je mezi těmito subjekty stanoveno předkupní právo a k vylučujícím nebo omezujícím ujednáním ohledně předkupního práva se nepřihlíží. Zatěžuje-li věcné právo stavbu, nebo pozemek, nestane se stavba součástí pozemku, dokud toto věcné právo trvá.

Nově je definováno věcné právo, které před 1. 1. 2014 nepodléhalo zápisu do veřejného seznamu. Pokud se tyto práva nevypořádají, budou řešena dle ustanovení § 3064 – 3065 nového občanského zákoníku 1. dnem 1. ledna 2018.

Pozemní komunikace a cesty jsou umístěny z časového hlediska většinou historicky buď podle tehdy platných předpisů nebo dohodou nebo jiným aktem. Na základě této skutečnosti je nezbytné dohledat termín dokončení nebo začátek užívání dané komunikace – cesty. Odůvodnění je jednoznačné. Jinak pojmá pozemní komunikace Všeobecný občanský zákoník z r. 1811, jinak střední občanský zákoník z r. 1950, odlišně zákon č. 40/1964 Sb., Zpětnou návaznost se snaží vyřešit Občanský zákoník č. 89/2012 Sb., účinný od 1. 1. 2014. Jedná se hlavně o dohledání a posouzení vlastnických práv k pozemkům a stavbám cest a pozemních komunikací. Nepřesnosti v daných právech byly způsobeny například užívacími právy ve spojení s technicko-hospodářskými úpravami (THU), restitučními nároky a částečně digitalizací katastru nemovitostí. Zásadní problém však je dán exekucními řízeními, zástavními právy a možnostmi vydržení práva k nemovitostem.

Zákon č. 135/1961 Sb., o pozemních komunikacích nezařadil lesní a polní cesty mezi komunikace. Zákon č. 13/1997

Sb., o pozemních komunikacích, účinný od 1. dubna 1997 Sb., zařadil tyto cesty mezi účelové komunikace. Účelové komunikace mohou být veřejně přístupné nebo nikoliv. Tyto komunikace nejsou budovány ve veřejném zájmu. Veřejný zájem může vzniknout vůlí vlastníka pozemku nebo rozhodnutím silničního správního orgánu po projednání s příslušným orgánem Policie ČR.

Místní komunikace I. až IV. třídy mají být ze zákona ve vlastnictví obce. U účelových komunikací tato podmínka není specifikována a je tedy na vlastníku pozemku jak uplatní své právo. Mnoho místních komunikací je umístěno na pozemku – parcele jiného vlastníka. Pokud obce nevypořádají práva vlastníka pozemku, neobdrží jeho souhlas s provedením stavebních úprav – rekonstrukcí, modernizací těchto komunikací, nemohou provést jejich obnovu, technické zhodnocení a v určitých případech ani opravy. Udržovací práce finanční a daňové předpisy nevylučují.

Jestliže obec navrhuje aby účelová komunikace byla veřejně přístupná, musí být nejprve provedeno zařazení pozemních komunikací do kategorií, neboť obecní úřad je příslušný silniční správní úřad, žadatelem je buď konkrétní subjekt nebo Obec. Tento postup se týká i chodníků, které náleží do kategorie místních komunikací IV třídy. Pokud vlastník pozemku a účelové komunikace nesouhlasí s veřejným přístupem, může jej příslušný silniční úřad omezit po projednání s orgánem Policie ČR. Jestliže obec nebo žadatel podá žádost o veřejný přístup na danou účelovou komunikaci řízení probíhá dle ustanovení § 142 správního řádu – jehož výsledkem je deklaratorní rozhodnutí v dané věci.

Sjezdy a nájezdy k sousedním nemovitostem na základě novely stavebního zákona č. 350/2012 Sb., nevyžadují řízení. Nelze je však realizovat bez souhlasu vlastníka komunikace.

Obdobně připojení lesní a polní cesty – účelové komunikace na komunikaci vyšší kategorie vyžaduje souhlas vlastníka této komunikace. Účelovou komunikací není sjezd a nájezd, napojení na místní komunikaci není křižovatka.

Účelové komunikace jsou vyjmuty ze zákona o pozemních komunikacích ohledně:

- stanovení technických parametrů (např. šířky koruny, návrhové rychlosti, nejtěžšího vozidla)
- stanovení charakteristických znaků pozemní komunikace (konstrukčního řešení, příčného uspořádání, odvodňovacích zařízení)
- komunikační potřeby (veřejný přístup, obecné užívání) a bohužel oproti předcházejícímu zákonu i opuštění zásady oprav a udržování této komunikace.

Sjednocení vlastnických práv k pozemku a stavbě u těchto komunikací lze na rozdíl od § 17 odst. 1 nebo § 17 odst. 2 zákona o pozemních komunikacích provést:

- koupí nemovité věci
- směnou pozemku
- nájmem na dobu určitou nebo neurčitou
- služebností stezky, průhonu
- služebností cesty
- právem stavby
- vydržením práva stavby
- nezbytnou cestou apod.

Uvedená práva lze zapsat do katastru nemovitostí. V katastru nemovitostí se vyskytují u této kategorie komunikací zapsaných jako ostatní plocha – ostatní komunikace výrazné odchylky jejich umístění v terénu. Bohužel chyba v situačním umístění na katastrální mapě oproti skutečnému situování v terénu je běžně u

- mostků $\pm 5,00$ m na místních a účelových komunikacích
- vozovek $\pm 9,00$ m na místních a účelových komunikacích
- železnice (extrémní případ ± 15 m)

Z tohoto důvodu doporučují vždy geodeticky ověřit průběh hranice pozemku cesty před jejím projektovým zpracováním a stavebně správním řízením. Bohužel nesprávně na této agendě šetříme. Zásadním problémem je skutečnost, že výměra uvedena v katastru nemovitostí není závazný údaj. V konkrétním případě mohu uvést příklad, kdy realizaci veřejné stavby byl vlastník významně omezen ve výměře ($\sim 1500 \text{ m}^2$) a nyní se tyto spory řeší neúměrně dlouhou dobu, rozhodnutí orgánů jsou nepředvídatelná a postrádají řádné odůvodnění odchylek tak, jak to ukládá nejen nový katastrální zákon ale především základní ustanovení Občanského zákoníku.

Dalším problémem jsou polní cesty – účelové komunikace vybudované v rámci pozemkových úprav a předané do působnosti obce. Tyto svými parametry neodpovídají stávající zemědělské technice (např. jejich okraje a krajnice jsou silně poškozené a vlastníci je nechťejí ani nemají za povinnost opravovat).

Obdobný problém způsobuje držba pozemků, jedno zda řádná, poctivá nebo pravá, která posunuje vlastnické hranice mimo původní profil polních cest, obdobně nově vyježděné cesty mimo původní (např. v úvoze), které nejsou zapsány ani povoleny stavebním úřadem, silničním správním úřadem, bez souhlasu obce ale zapsané záhadně v katastru nemovitostí.

Uvedení naznačených problémů bude právně složité, finančně náročné. Docílení stavu v souladu s veřejným zájmem, obecným užíváním a povolením dle příslušných právních předpisů s následnou údržbou a opravami nebude jednoduché, pokud dotčené subjekty nebudou hledat kompromisy. ■

Stálá komise Senátu pro rozvoj venkova za odborné spolupráce se Státním pozemkovým úřadem si Vás dovoluji pozvat na slavnostní vyhlášení výsledků 9. ročníku soutěže

SPOLEČNÉ ZAŘÍZENÍ ROKU

pořádané pod záštitou ministra zemědělství Mariana Jurečky

Setkání se uskuteční v úterý 15. března 2016 od 16 hodin v Hlavním sále Senátu PČR.

Pozvánka platí pro jednu osobu. Příchod od 15:30 přes recepci C2 – vchod z Valdštejnského náměstí. Prosíme o potvrzení účasti nejpozději do 7. 3. 2016 (h.rosova@spucr.cz).

AKTUALITY SPÚ

Realizace prvků plánu společných zařízení komplexních pozemkových úprav v k.ú. Klopina a Postřelmov

25.1. 2016

● K 30. 11. 2015 bylo Státním pozemkovým úřadem, Pobočka Šumperk od zhotovitele KAVYL, spol. s r.o. z Mohelna převzato dílo „Realizace výsadby interakčního prvku IP 62 část 1 v k.ú. Klopina“.

Toto dílo bylo realizací plánu společných zařízení komplexní pozemkové úpravy v k.ú. Klopina, na pozemku o ploše 2010 m², souběžně s pravostranným odvodňovacím příkopem polní cesty HPC1 od intravilánu Obce Klopina směrem ke k.ú. Zadní Újezd. Součástí díla za 193 851 Kč s DPH bylo vytyčení hranic pozemku, plošná úprava terénu, založení lučního trávníku a výsadba keřového a stromového patra s ukotvením a ochranou proti okusu.

Bylo vysazeno 244 ks stromků – 35 ks dubu letního, 35 ks dubu zimního, 35 ks lípy srdčité, 35 ks lípy velkolisté, 35 ks javoru mléč a 69 ks jeřábu ptačího. Keřů bylo vysazeno 550 ks – po 110 ks kaliny tušalaj, brslenu evropského, ptačího zobu evropského, lísky obecné a zimolezu pyřitého. Smlouva o dílo byla se zhotovitelem uzavřena dne 5. 11. 2015, dílo prošlo kontrolou autorského dozoru.

V dalších 3 letech má Státní pozemkový úřad, Pobočka Šumperk u zhotovitele nasmlouvánu následnou údržbu díla, spočívající v kosení travního porostu, zalévání rostlin, kontrolou stavu s doplněním ukotvení, ošetření chemickými přípravky – odplevelení postřikem na mulč po založení kultury, ochranou nástřikem dřevin před okusem zvěří. Po provedení údržby bude dílo převedeno do majetku Obce Klopina, která k výsadbě na pozemku ve svém vlastnictví udělila souhlas. Realizace tohoto opatření komplexní pozemkové úpravy doplní územní systémy ekologické stability a zvýší ekologickou stabilitu krajiny.

Dne 30. 11. 2015 byl Městským úřadem Zábřeh vydán kolaudační souhlas

pro stavbu „Polní cesta HC1 – část 1 v k.ú. Postřelmov“.

Toto dílo realizoval zhotovitel SPH stavby s.r.o. z Bystřice pod Pernštejnem, na základě smlouvy o dílo uzavřené dne 14. 8. 2015 se stavebníkem akce Státním pozemkovým úřadem, Po-

bočka Šumperk. Dílo bylo převzato dne 12. 11. 2015. Celková hodnota díla po uzavření dodatku č. 1 s méněprací neprovedením vápenné stabilizace (naměřené hodnoty statických zatěžovacích zkoušek plně vyhověly předepsaným požadavkům projektové dokumentace) a víceprací provedením záchranného archeologického výzkumu (při záchranném archeologickém dohledu Archaia Olomouc o.p.s. učiněny nálezy) byla 2 577 442 Kč s DPH. Součástí díla bylo mimo stavební práce i vytyčení pozemku, osy komunikace, zaměření skutečného provedení, kácení dřevin při napojení na silnici Postřelmov – Bludov, osazení dopravního značení a ochrana stávajících inženýrských sítí.

Dílo prošlo kontrolou autorského i technického dozoru stavebníka a bude převedeno do majetku Obce Postřelmov. Asfaltobetonový povrch položen na 1758 m², což umožní zpřístupnit zemědělské pozemky po celý hospodářský rok. Cílem navrženého opatření komplexní pozemkové úpravy – zpřístupněním se dále sníží prašnost a dopravně se naváže na vybudované polní cesty, přičemž dojde k lepší prostupstupu krajiny i pro pěší a cyklisty. ■

Přednáška a exkurze studentů FŽP UJEP v Ústí nad Labem

25. 1. 2016

● Pobočka Teplice KPÚ pro Ústecký kraj uspořádala na základě dlouholeté spolupráce s Fakultou životního prostředí UJEP v Ústí nad Labem přednášku a exkurzi pro studenty magisterského studia obor Revitalizace krajiny FŽP.

Pokračování na str. 19

Přednáška a exkurze ...

Pokračování ze str. 18

V dopolední části byla představena práce pobočky a prezentován postup prací při provádění pozemkových úprav s následnou ukázkou komplexních pozemkových úprav v k. ú. Žim. Přednáška paní Němcové z pobočky přešla v živou diskuzi všech přítomných.

Odpoledne proběhla exkurze a ukázka již realizovaných prvků společných

zařízení ukončených komplexních pozemkových úprav. Pobočka Teplice ukázala studentům výsledky komplexních pozemkových úprav v praxi: polní ces-

ty v katastrálních územích Žim, Bžany, Lysec, Lhenice, Žalany, výsadby zeleně v k.ú. Bžany a komplex vodohospodářského opatření v katastrálním území Rtyně nad Bílinou zahrnující vodní nádrž a soubor polních cest.

Děkan FŽP UJEP v Ústí nad Labem Ing. Martin Neruda dopisem ze dne 10. 12. 2015 poděkoval za uskutečněnou přednášku s exkurzí a ocenil dlouholetou spolupráci s Pobočkou Teplice.

Státní pozemkový úřad rozšiřuje svoji působnost

26.1. 2016

■ **Praha** – Státní pozemkový úřad rozšiřuje agendu nově vzniklým odborem půdní služby. 25 nových zaměstnanců se bude zabývat především aktualizací BPEJ a hodnocením zemědělské půdy z hlediska její kvality.

Noví zaměstnanci byli převedeni z Výzkumného ústavu meliorací a ochrany půdy (VÚMOP, v. v. i.), který se touto agendou doposud zabýval. Převod aktualizace bonitace půdně-ekologických jednotek (BPEJ) pod Státní pozemkový úřad vychází z rozhodnutí ministra zemědělství Mariana Jurečky z listopadu loňského roku.

Kód BPEJ je základní agroekologickou i ekonomickou veličinou, která je klíčová pro stanovování cen země-

dělské půdy. Je také významným vstupním údajem daňových agend a má zásadní vliv na určování výše odvodů za vynětí ze zemědělského půdního fondu (ZPF).

Údaj BPEJ tedy fakticky ovlivňuje hodnotu majetku vlastníků zemědělských pozemků. Z tohoto důvodu bylo nutné převést tuto agendu z výzkumné instituce na Státní pozemkový úřad, který je organizační složkou státu a správním úřadem.

„Touto transformací dochází k zásadnímu a nutnému převodu klíčové agendy do státní sféry, a tím k plnému zajištění systému kontroly provádění. Současně se zmenší objem administrace spojené s aktualizací BPEJ a celý proces, který poběží v rámci jedné organizace, se tak značně zrychlí,“ vysvětluje ústřední ředitelka Státního pozemkového úřadu Svatava Maradová a dodává, „do budoucna je naším záměrem tyto činnosti modernizovat, dynamizovat, koncepčně rozvíjet a vzdělávat další nové specialisty v této oblasti“.

Monika Machtová,
tisková mluvčí SPÚ

Komplexní pozemková úprava v Klenčí pod Čerchovem

26. 1. 2016

● **Krajský pozemkový úřad pro Plzeňský kraj, Pobočka Domažlice svolal na den 30. 9. 2015 úvodní jednání v rámci probíhající komplexní pozemkové úpravy v Klenčí pod Čerchovem. Úvodní jednání se konalo v kulturním domě U Nádraží v Klenčí pod Čerchovem za účasti 155 vlastníků pozemků.**

Komplexní pozemková úprava v Klenčí pod Čerchovem byla zahájena veřejnou vyhláškou dne 20. 9. 2012 na základě žádostí vlastníků 63% výměry zemědělské půdy. Do pozemkové úpravy jsou zahrnuty pozemky o celkové výměře 609 ha, počet vlastníků a spoluvlastníků je 499 a počet listů vlastnictví 390.

Při úvodním jednání byl zvolen sedmičlenný sbor zástupců a byl odsouhlasen bod pro výpočet vzdálenosti pozemků pro vypracování soupisů nároků – věž kostela. Do obvodu pozemkové úpravy v katastrálním území Klenčí pod Čerchovem nejsou zahrnuty rozsáhlé lesy v západní části katastrálního území ani část obce „Capartice“, kde se nachází převážně rekreační chatky a domy. V současné době probíhá v rámci KoPU projednávání nárokových listů.

Nejnovější událostí, která se významně zapíše do historie Městyse Klenčí pod Čerchovem je otevření Domu přírody. Dne 21. 1. 2016 byl v Klenčí pod Čerchovem i za účasti zástupců Státního pozemkového úřadu slavnostně otevřen nový Dům přírody Českého lesa, který vznikl rekonstrukcí památkářů chráněného objektu Staré pošty. Slavnostního otevření se zúčastnil také ministr životního prostředí Richard Brabec. Městys Klenčí pod Čerchovem se tak stal sedmým místem v republice, které má Dům přírody. Maskotem a zároveň průvodcem Domem přírody je čap bílý. ■

Nová úřední oprávnění k projektování pozemkových úprav

Ing. J. Homoláčová, SPÚ

Na konci listopadu se jako téměř každý rok na Státním pozemkovém úřadu konaly zkoušky k udělování úředního oprávnění k projektování pozemkových úprav.

V letošním roce byl ve srovnání s minulými lety o konání zkoušek poměrně malý zájem ze strany uchazečů o udělení úředního oprávnění. Zkoušky se konají v souladu s ust. § 18 zákona č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a o pozemkových úřadech a o změně zákona č. 229/1991 Sb.,

o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů, příslušný k udělování úředního oprávnění k projektování pozemkových úprav. V roce 2015 podalo žádost o udělení úředního oprávnění 6 uchazečů, z nichž dva nebyli ke zkoušce připuštěni, jelikož nesplňovali podmínku vzdělání (ust. § 18 odst. 3 písm. c) cit. zákona). Zkoušky proběhly dne 30. listopadu 2015. Zkoušku úspěšně složili 3 uchazeči, 1 uchazeč u zkoušky neprospěl.

Novými úředně oprávněnými osobami k projektování pozemkových úprav jsou:

Jméno	Číslo úředního oprávnění	Okres
Ing. Petr Adámek	SPU 634481/2015	Chrudim
Ing. David Kincí	SPU 634727/2015	Praha
Ing. Jana Macho	SPU 634763/2015	Plzeň-sever

Státní pozemkový úřad ani Ministerstvo zemědělství, do jehož působnosti do r. 2013 konání zkoušek odborné způsobilosti náleželo, nemá k dispozici interní předpis k provádění zkoušek odborné způsobilosti. Vzhledem k tomu, že zákon nemůže postihnout detaily postupu při konání zkoušek odborné způsobilosti a prováděcí předpis k zákonu č. 139/2002 Sb., kterým je vyhláška č. 13/2014 Sb., na konání

zkoušek nepamatuje, připravuje Státní pozemkový úřad na rok 2016 vydání předpisu, který stanoví v souladu se zákonem pravidla a postup při konání těchto zkoušek. Součástí připravovaného předpisu bude rovněž postup při odnímání úředních oprávnění. Vydání potřebného předpisu je plánováno do poloviny roku 2016, aby bylo možné s ním včas seznámit veřejnost a především další zájemce o konání zkoušek. ■

Dohoda o vzájemné spolupráci mezi SPÚ a ČMKPÚ

Č.j. SPU 031511/2016 - 79/MA

DOHODA O VZÁJEMNÉ SPOLUPRÁCI

Česká republika - Státní pozemkový úřad
se sídlem: Husinecká 1024/11a, 130 00 Praha 3, IČ: 01312774
zastoupená: Ing. Světlavou Maradovou, MBA, ústřední ředitelkou
na straně jedné

a

Českomoravská komora pro pozemkové úpravy
se sídlem: Novotného lávka 5, 110 00 Praha 1 IČ: 41600321
zastoupená: Ing. Radomírem Týlsem, předsedou
na straně druhé

jednajíce v zájmu vytvoření partnerského prostředí a stanovení možností pro vzájemnou spolupráci s cílem rozvíjení oboru pozemkových úprav

uzavírají

tuto dohodu o vzájemné spolupráci:

Preambule

Státní pozemkový úřad a Českomoravská komora pro pozemkové úpravy se touto dohodou hlásí k moderním principům veřejné správy, založeným na kvalitě, otevřenosti a partnerství. Vzájemná spolupráce přispěje ke zkvalitnění oboru pozemkových úprav a vzájemnému prospěchu obou zúčastněných stran. Projevem této spolupráce bude efektivnější výkon veřejné správy ve vztahu k rozvoji pozemkových úprav, a tím i České republiky jako celku.

Čl. I.

Předmět dohody

Předmětem této dohody je vzájemná spolupráce mezi oběma stranami dohody v oblastech, týkajících se zlepšování kvality života ve venkovské krajině prostřednictvím vytváření podmínek pro racionální hospodaření na zemědělské půdě, ochranu a zúrodnění půdního fondu, řešení odtokových poměrů, retenci vody v krajině a zvýšení ekologické stability venkovského prostoru nástrojem pozemkových úprav.

Obě strany budou spolupracovat na naplnění obsahu této dohody a prohloubení vzájemného dialogu.

Č. j. SPU 031511/2016 - 79/14

Č. j. SPU 031511/2016 - 79/14

Čl. II. Naplnění dohody

Účastníci této dohody projevují vůli naplnit její obsah, přispějí při spolupráci níže uvedenými činnostmi:

1) Odborná spolupráce:

- ČMKPÚ podává SPÚ podněty a návrhy na úpravu právních předpisů, metodik a pracovních postupů.
- ČMKPÚ zajistí, na vyžádání SPÚ, odborné stanovisko kvalifikovaných odborníků k odvolacím řízením, směřujícím do rozhodnutí o schválení návrhů pozemkových úprav.
- Zástupci ČMKPÚ jsou členy Koordinační skupiny pozemkových úprav při SPÚ.
- SPÚ, v případě potřeby, předkládá ČMKPÚ ke stanovisku, případně požádá ČMKPÚ o připomínkování, připravované nové nebo novelizované předpisy a metodiky, souvisejících s problematikou pozemkových úprav.
- Na vyžádání předsedy Regionálních dokumentačních komisí (RDK) může ČMKPÚ zajistit odborné stanovisko nebo hodnotící zprávu na dokumentace, předkládané do RDK.

2) Oprávnění k projektování pozemkových úprav:

- ČMKPÚ se podílí na aktualizaci otázek zkušebních testů, při čemž je vázána mlčenlivostí ohledně obsahu testů
- ČMKPÚ se podílí na odborné úrovni zkoušek zajištěním kvalitních odborníků do zkušebních komisí
- ČMKPÚ je oprávněna podat, prostřednictvím KPÚ, odůvodněný a podklady doložený podnět k zahájení řízení o odnětí úředního oprávnění dle §18, odst. 18 zákona č. 139/2002 Sb.

3) Oblast vzdělávání

Smyslem a cílem vzájemné spolupráce je udržování a trvalé zvyšování odbornosti v oboru pozemkových úprav. Konference, semináře, případně další vzdělávací akce se konají v souladu s Akčním plánem.

a) konference a semináře:

- ČMKPÚ pořádá, za podpory SPÚ, celostátní odbornou konferenci, a to nejméně jedenkrát ročně. Hlavním organizátorem konferencí a seminářů je ČMKPÚ. SPÚ se na nich podílí účastí v přípravném výboru. Jedná se o vrcholné akce v oboru pozemkových úprav, na nichž jsou sdělovány

2

aktuální informace a základní směry a úkoly v oblasti pozemkových úprav v dlouhodobějším horizontu.

- ČMKPÚ ve spolupráci s SPÚ může uskutečnit i další celostátní akce (semináře), v případě potřeby aktuálně informovat širší okruh pracovníků, činných v oboru pozemkových úprav (nové zákony, vyhlášky, metodiky apod.).
- Oblastní pobočky ČMKPÚ ve spolupráci s Krajskými pozemkovými úřady, a to na základě souhlasu úřadů, pořádají semináře regionálního významu (ukázky realizací KoPÚ, výměna zkušeností se zpracováním KoPÚ, aktuální témata).

b) celoživotní vzdělávání:

- ČMKPÚ se na zvyšování úrovně vzdělanosti v oboru pozemkových úprav podílí zajištěním kvalifikovaných lektorů a účastí svých členů ve zkušebních komisích, případně je nápomocna dle konkrétních požadavků SPÚ

4) Vydávání časopisu Pozemkové úpravy:

- Vydávání časopisu zajišťuje ČMKPÚ ve spolupráci s SPÚ, redakční rada je složena ze zástupců ČMKPÚ, SPÚ, univerzit, vysokých škol, výzkumných ústavů apod.
- SPÚ má možnost publikace v každém vydání časopisu

5) Soutěž „Společné zařízení roku“ v rámci pozemkových úprav:

- Vyhlašovatelem a organizátorem soutěže je SPÚ
- ČMKPÚ zajistí fundované hodnotitele do odborných, případně jiných komisí, SPÚ zajišťuje spolupráci se Stálou komisí senátu pro rozvoj venkova

6) Informovanost:

- Pracovníci SPÚ mohou být členy ČMKPÚ
- Jednání představenstva ČMKPÚ a oblastních poboček se může účastnit ústřední ředitelka SPÚ, případně pověření pracovníci SPÚ, ředitel KPÚ, případně vedoucí poboček KPÚ
- Ústřední ředitelka SPÚ a předseda představenstva ČMKPÚ se vzájemně informují o aktuálních problémech pozemkových úprav, které vyplývají z jednání orgánů obou smluvních stran.

7) Doba trvání dohody:

Dohoda se uzavírá na dobu neurčitou.

3

Č. j. SPU 031511/2016 - 79/14

Č. j. SPU 031511/2016 - 79/14

Čl. III. Publicita

Smluvní strany se zavazují společně informovat veřejnost o podepsání dohody, jejím plnění a dosažených výsledcích, a to následujícím způsobem:

- zveřejněním tiskové zprávy a znění dohody na internetových stránkách obou stran
- zveřejňováním výsledků hodnocení plnění dohody

Čl. IV.

Společné hodnocení dodržování dohody

1. Kontaktními osobami ve věcech plnění této dohody jsou:

Za Státní pozemkový úřad: Mgr. Michal Gebhart
Ing. Radmila Grmelová, CSc.
Za ČMKPÚ: Ing. Radomír Tyliš, předseda

- Smluvní strany se dohodly, že se budou scházet alespoň jedenkrát ročně za účelem pravidelného hodnocení plnění jednotlivých bodů dohody.
- Vyhodnocení s doporučeními pro příští období bude mít vždy písemnou formu a bude předloženo vedení Státního pozemkového úřadu a ČMKPÚ.

4

Čl. V. Ostatní ujednání

- Z této dohody nevyplyvají pro účastníky dohody žádná finanční plnění vůči druhé straně.
- Veškeré změny této dohody lze provést pouze formou písemných dodatků odsouhlasených oběma účastníky této dohody.
- Dohoda se uzavírá na dobu neurčitou s oboustrannou tří (3) měsíční výpovědní lhůtou. Výpovědní lhůta počíná běžet prvního dne měsíce následujícího po doručení výpovědi druhé straně dohody.
- Smluvní strany mají právo o výpovědi informovat veřejnost.
- Tato dohoda se vyhotovuje ve čtyřech (4) stejnopisech, z nichž každá strana dohody obdrží po dvou (2).
- Strany dohody prohlašují, že je jim znám obsah této dohody a že tuto dohodu uzavřely na základě svobodné a vážné vůle. Na základě této skutečnosti připojují své podpisy.
- Dohoda je účinná od 1. února 2016.

V ... dne ... 2016

Ing. Svatava Maradová, MBA
ústřední ředitelka
Státní pozemkový úřad

Ing. Radomír Tyliš
předseda
Českomoravská komora pro
pozemkové úpravy

5

INFORMACE o seminářích a tematických zájezdech

**Českomoravská komora
pro pozemkové úpravy, z.s.**

Severočeská pobočka

a

Státní pozemkový úřad ČR

STÁTNÍ
POZEMKOVÝ ÚŘAD

si Vás dovoluji pozvat na

celostátní odborný seminář

Vodohospodářské studie a revitalizace vodního režimu v krajině

Odpovědné osoby za SPUCR

Mgr. Michal Gebhart

za ČMKPÚ

Ing. Jaroslav Tměj

Seminář proběhne dne

1. června 2016

Místo konání:

**budova ČSVTS, Novotného lávka 200/ 5, Praha 1
sál č. 217**

Seminář

je určen pro pracovníky pozemkových úřadů SPÚ ČR, projektanty pozemkových úprav, projektanty společných zařízení a další odbornou veřejnost. Cílem semináře je v rámci zvyšování úrovně vzdělanosti seznámit odbornou veřejnost s přípravou a návrhem vodohospodářských studií včetně revitalizace vodního režimu půdy a vodních ploch v krajině v procesu realizace KoPÚ.

Místo konání:

budova ČSVTS, sál č. 318
Novotného lávka 5, Praha 1

Časový průběh semináře:

9.30 – 10.00 prezence
10.00 – 12.00 dopolední programový blok
12.00 – 12.30 občerstvení, přestávka
12.30 – 14.00 odpolední programový blok

Zahájení:

Doc. Ing. Jiří Němec, CSc.

Předseda Severočeské pobočky ČMKPÚ, z.s.

Odborné přednášky:

- 1. Generel vodního hospodářství krajiny**
Ing. František Pavlík, Ph.D., vedoucí oddělení VFPA GIS SPÚ ČR
- 2. Navrhování vodohospodářských opatření v rámci vodohospodářských studií pro řešení KoPÚ**
Doc. Ing. Jaroslav Zuna, CSc., ČZU, lektor ČKAIT
- 3. Revitalizace vodního režimu a ochrana půdy při řešení KoPÚ**
Doc. Ing. Zbyněk Kulhavý, CSc., VÚMOP, pracoviště Pardubice
- 4. Revitalizace vodních toků v ČR a v zahraničí**
Ing. Martin Neruda, Ph.D., FŽP UJEP Ústí nad Labem
- 5. Praktické poznatky a doporučení pro navrhování vodohospodářských opatření při zadávání a provádění KoPÚ**
Ing. Jaroslav Tměj, ČMKPÚ, Agroprojekce, s.r.o. Litomyšl
- 6. Diskuze a Závěr**

Odborný garant semináře:

doc. Ing. Jiří Němec, CSc.,
předseda Severočeské pobočky ČMKPÚ, z.s.
E-mail: nemecalinx@seznam.cz
Tel.: 605 910 073

Organizační garant semináře:

Ing. Martin Neruda, Ph.D.,
děkan FŽP UJEP Ústí nad Labem
místopředseda Severočeské pobočky ČMKPÚ, z.s.
Tel.: 475 284 139, mobil 739 335 079

Ing. Antonín Svoboda,
Středočeská pobočka ČMKPÚ, z.s.
Novotného lávka 5, 116 68 Praha 1
E-mail: antsvoboda@seznam.cz
Tel.: 221 082 270, mobil: 608 525 662

Účastnický poplatek:

Základní účastnický poplatek	950,-Kč
Členové ČMKPÚ, z.s., SPÚ	750,-Kč
Studenti	zdarma

Vložené uhradte bankovním převodem na účet

č. 3344857001/5500

Při platbě na místě bez předchozí registrace bude účtována přírážka 100,-Kč.

Cena je stanovena dohodou. Pořadatel není plátcem DPH. V průběhu semináře bude účastníkům na požádání vystaven daňový doklad. V případě neúčasti na semináři se vložené nevrací.

Vyplněnou přihlášku zašlete do 16. 5. 2016 na adresu:

Ing. Antonín Svoboda,
Středočeská pobočka ČMKPÚ, z.s.
Novotného lávka 200/ 5, 110 00 Praha 1
E-mail: antsvoboda@seznam.cz

Závaznou přihlášku na celostátní odborný seminář najdete na stránkách ČMKPÚ, kde je také ke stažení:

Českomoravská komora pro pozemkové úpravy,

Středočeská pobočka

si Vás dovoluje pozvat na

odborný seminář

CESTNÍ SÍŤ A JEJÍ FUNKCE V KRAJINĚ V PROCESU POZEMKOVÝCH ÚPRAV

Seminář proběhne dne

30. března 2016

Místo konání:

Praha 1, Novotného lávka 200/5

Seminář je určen pro projektanty pozemkových úprav, pracovníky pozemkových úřadů, projektanty společných zařízení a další odbornou veřejnost.

Místo konání:

budova ČSVTS, sál 217, Novotného lávka 5, Praha 1

Časový průběh semináře:

8.30 – 9.00	prezence
9.00 – 12.00	dopolední programový blok
12.00 – 12.30	občerstvení, přestávka
12.30 – 14.00	odpolední programový blok

Odborné přednášky:

- 1. Polní cesty v procesu pozemkových úprav**
Ing. V. A. Mazín, Ph.D., SPÚ, pobočka Plzeň
- 2. Pozemní komunikace, občanský zákoník a související předpisy** *Ing. Jiří Blažek*
- 3. Technické parametry polních cest**
doc. Ing. Ludvík Věbr, CSc., ČVUT, Fakulta stavební, katedra silničních staveb

- 4. Součinnost autorského dozoru, technického dozoru investora, dodavatele stavby a pobočky SPÚ**
Ing. Karel Nedvěd, D PROJEKT PLZEŇ Nedvěd, s.r.o.

- 5. Výstavba polních cest z pohledu dodavatele stavebních prací**

Ing. Miloš Kašpárek, COLAS CZ, a.s.

Ke každému tématu proběhne panelová diskuze.

Odborní garanti semináře:

Ing. Pavel Gallo, Středočeská pobočka ČMKPÚ

E-mail: pavel.gallo@gallopro.cz

Na uvedené mailové adresy je možné poslat dotazy k přednášeným tématům. V průběhu semináře bude na dotazy odpovídáno.

Organizační garant semináře:

Ing. Antonín Svoboda, Středočeská pobočka ČMKPÚ

E-mail: antsvoboda@seznam.cz

tel: 608 525 662

Účastnický poplatek:

Základní účastnický poplatek	1000,- Kč
Členové ČMKPÚ	600,- Kč
Zaměstnanci SPÚ	600,- Kč
Studenti	200,- Kč

Při platbě na místě bez předchozí registrace bude účtována přírážka 100,- Kč.

Účastnický poplatek lze uhradit na číslo účtu:

204112776/0300, variabilní symbol: 300316.

Účastnický poplatek zahrnuje náklady pořadatele a občerstvení. Cena je stanovena dohodou. Pořadatel není plátcem DPH. V průběhu semináře bude účastníkům vystaven daňový doklad. Účastnický poplatek je nevratný, v případě potřeby lze na seminář vyslat náhradníka.

Zaměstnanci SPÚ se přihlašují souhrnně prostřednictvím žádosti o účast na individuální vzdělávací akci. Žádost je potřeba doručit personálním odboru SPÚ do 23. 3. 2016.

Ostatní pošlou vyplněnou přihlášku do 23. 3. 2016 na adresu:

Ing. Antonín Svoboda, Středočeská pobočka ČMKPÚ

Novotného lávka 200/5, 110 00 Praha 1

Přihlášku je možno poslat

e-mailem: antsvoboda@seznam.cz

Zákon o zadávání veřejných zakázek

Redakce časopisu

Již několik let se účastníci výstavby tj. investor (zadavatel), projektant a dodavatel trápí se současně platným zákonem o zadávání veřejných zakázek. Tak, jak byly nastaveny pravidla, zejména jediné kritérium výběru nejnižší cenou, se postupně ukazuje, že je nezbytné a nutné zákon novelizovat. Přispěla k tomu i nová evropská směrnice.

MMR připravilo novelu zákona o zadávání veřejných zakázek, která by měla vycházet z nových evropských směrnic tak, aby se odstranil formalistický a administrativně náročný přístup k zadávání veřejných zakázek a zákon se stal skutečně moderní právní úpravou.

Zhruba rok již probíhají diskuze o potřebné úpravě, které inicioval zejména Svaz podnikatelů ve stavebnictví v ČR.

Podalo se vytvořit návrh novely, který by odstranil rozpory např. při hodnocení nabídek na základě jiných kritérií než jenom nejnižší nabídkové ceny nebo např. objektivní posouzení výskytu potřebných a dodatečných stavebních prací (např.

jiné geologické poměry apod.) a umožnit zjednodušení při úpravě dodatků ke smlouvám.

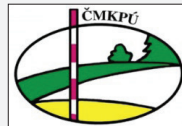
V průběhu diskuze a legislativního procesu došlo ještě k řadě změn v návrhu novely.

Vládní návrh byl projednán v Poslanecké sněmovně – v Hospodářském výboru, ve Výboru pro veřejnou správu a v Ústavně právním výboru. Svaz podnikatelů ve stavebnictví spolu s Hospodářskou komorou a Svazem měst a obcí předložily řadu připomínek a usilují o nastavení právního prostředí, jaké je běžné v ostatních členských státech EU.

V prosinci 2015 se konala v Brně celodenní konference o novele zákona o zadávání veřejných zakázek, která přinesla informace o aktuálním stavu v dané oblasti. Podle těchto informací byl návrh zákona předložen 27.10. 2015 Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR a 26.11. 2015 prošel prvním čtením. Předpokládá se, že k účinnosti nového zákona by mělo dojít do konce dubna 2016. ■

NENECHTE SI UJÍT

Česká zemědělská společnost z.s. ČSVTS Českomoravská komora pro pozemkové úpravy z.s.

připravují od 6.–16. 6. 2016
odborně-tématický letecký zájezd
na řecký ostrov PELOPONÉS

Účastníci navštíví východní část ostrova, soukromé farmy s rostlinnou a živočišnou výrobou, exkurze budou doplněny o besedy s představiteli zemědělské výroby, projektových organizací a správy ostrova, ukázkami provozu větrných a fotovoltaických elektráren a vodohospodářskou problematikou ostrova, situací řeckých zemědělců ve vztahu k EU.

Zájemcům budou nabídnuty fakultativní zájezdy na historické památky: Olympia, Delfy, Athény, výlety lodí a pod.

Ubytování:

- **město TOLO** – 3hvězdičkový hotel Ritsa s polopenzí, 100 m od velké písčité pláže, pokoje 1–2lůžkové, s klimatizací, fénem a chladničkou.

Stravování:

- snídaně a večeře formou teplého bufetu, v poledne u zahradního hotelového bazénu jsou nabízeny grilovaná masa a nápoje.

Doprava:

- odlet dne 6. 6 cca v 11 hod. dopoledne z Prahy na Peloponés,

doba letu cca 2.35 h,) Přílet do Prahy 16. 6. cca v 15 hodin odpoledne.

Cena zájezdu (za 1 osobu ve 2-lůžkovém pokoji **15 700 Kč**, v 1-lůžkovém – **17 100 Kč**

Cena bude rozdělena na zálohu a doplatek.

Termín a bankovní údaje sdělíme po závazném přihlášení každému účastníkovi.

Přihláška musí obsahovat:

jméno, příjmení, (titul), data narození, adresu bydliště včetně PSČ, telefon (mobil), e-mail.

Tyto údaje jsou důležité pro rychlý kontakt s účastníkem.

Přihlášky zašlete do 30. března na adresu:

Ing. Antonín Svoboda,
Česká zemědělská společnost, z.s.,
110 00 Praha 1, Novotného lávka 200/5, tel. 221 082 270,
e-mail antsvoboda@seznam.cz,
Mobil: **608 525 662** nebo **608 240 224** (Ing. J. Svobodová).

